

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Isänä lapselle

Isä-lapsiryhmä

Janne Vanninen-Vaattovaara

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

01 / 2015

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Janne Vanninen-Vaattovaara	Sivumäärä 41 + 14
Työn nimi Isänä lapselle–isä-lapsiryhmä	
Ohjaava(t) opettaja(t) Kimmo Lind	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Tmi Vanninen-Vaattovaara	
Tiivistelmä <p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on löytää keinoja käsitellä isyyttä ja tukea isien ja lasten välistä vuorovaikutusta. Opinnäytetyön tavoitteena on koota tietoa ja niistä isä-lapsiryhmän toimintamalli, joka tukee isien isyyttä sekä lisää isien ja lasten välistä vuorovaikutusta.</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena on mallintaa yhdenlainen tapa toteuttaa isä-lapsiryhmää, jossa tuetaan ja vahvistetaan isyyttä sekä lisätään isän ja lapsen välistä vuorovaikutusta ja keskinäistä kiintymystä. Isä-lapsiryhmä on ryhmämuotoista toimintaa. Ryhmä tarjoaa vertaistukea isille ja myönteisiä vuorovaikutuskokemuksia isien ja lasten kesken. Kohderyhmänä ovat isät ja heidän 5-7-vuotiaat leikki- ja kouluikäiset lapset. Ryhmään otetaan 5-7 isää ja heidän lapsensa.</p> <p>Lisäksi tehtävänä on kuvata isyyttä ja sen merkitystä lapsen kasvuun ja kehitykselle sekä selvittää mitkä tekijät parantavat perheen keskinäistä hyvinvointia.</p> <p>Tämä on toiminnallinen opinnäytetyö. Menetelmänä on käytetty kirjallisuuskatsausta, jonka aineisto koottiin eri tietokannoista. Aineisto on koottu isyyttä käsittelevästä kirjallisuudesta ja tutkimuksista.</p> <p>Työ on tarpeellinen ja ajankohtainen. Isyys ja isyyteen liittyvät odotukset muuttuvat koko ajan. Tarvi- taan jatkuvaa asian esilläoloa. Asian esillä oloon on pysyvä tarve.</p> <p>Isä-lapsiryhmä soveltuu monenlaiseen käyttöön ja tarkoitukseen. Sitä voidaan hyödyntää eri toimialoil- la. Se esimerkiksi soveltuu korjaavaan työhön, varhaiseen puuttumiseen sekä ehkäisevään työhön. Ryhmä toimii myös palvelutuotteena, jota voi tarjota muun muassa perhetyölle sekä sosiaali- ja nuori- sotoimelle.</p> <p>Työn tilaaja on Tmi Vanninen-Vaattovaara. Tilaajan tavoitteena on hyödyntää tätä isä-lapsiryhmää palvelutarjonnassaan.</p>	
Asiasanat isyys, vuorovaikutus, vertaistuki, ryhmätoiminta	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Janne Vanninen-Vaattovaara	Number of Pages 41 + 14
Title As a father to a child -father-child group	
Supervisor(s) Kimmo Lind	
Subscriber and/or Mentor Trade name Vanninen-Vaattovaara	
Abstract <p>The object of this thesis is to find ways to deal with fatherhood and to support the interaction between fathers and their children. The aim of the thesis is to collect information and set up an operating model for a father-child group which supports the fatherhood of fathers as well as increases interaction between fathers and their children.</p> <p>The aim of the thesis is to model one way of putting into practice a father-child group which supports and strengthens fatherhood and increases interaction and mutual affection between a father and a child. A father-child group is a form of group activity. The group offers peer support for fathers and positive experiences of interaction between fathers and children. The target group is fathers and their 5-7-year-old children. The group consists of 5-7 fathers and their children.</p> <p>Furthermore, the object is to describe fatherhood and its meaning to a child's growth and development and to find out which factors improve mutual well-being in the family.</p> <p>This is a functional thesis. The research method was a literary review the material of which was collected from various databases. The material was collected from literature and researches dealing with fatherhood.</p> <p>The thesis is necessary and current. Fatherhood and the expectations attached to it keep changing all the time. The issue needs to be constantly out in the open.</p> <p>A father-child group is suitable for many kinds of situations and purposes. It can be utilised in different sectors. It suits repairing work, early intervention and preventive work among others. The group functions as a service product which can be offered to family work as well as to social and youth sectors.</p> <p>The orderer of the thesis is the trade name Vanninen-Vaattovaara. The goal of the orderer is to use this father-child group in their servicescape.</p>	
Keywords Paternity, interaction, peer support, group activities	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
1.1 Isänä tässä ajassa	5
1.2 Isyyden prosessi	6
2 TMI VANNINEN-VAATTOVAARA	9
2.1 Koulutuspalvelut	9
2.2 Ryhmänohjauspalvelut	9
2.3 Isä-lapsiryhmä	10
3 TYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT	11
3.1 Tarkoitus	11
3.2 Tavoite	11
3.3 Tutkimustehtävät	11
4 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT JA KÄSITTEET	12
4.1 Isä vaikuttaa lapsen itsetuntoon	14
4.2 Isän ja lapsen välinen kiintymyssuhde	15
4.3 Isä on mies	15
4.4 Rajat ovat rakkautta	16
4.5 Isä parisuhteen toisena osapuolena ja tasavertainen vanhemmuus	17
4.6 Reflektiivisyys	19
5 RYHMÄTOIMINTA	22
5.1 Ryhmän kehityskaari	22
5.2 Dialogi ryhmässä	23
5.3 Tunteet ryhmässä	24
5.4 Isien vertaisuus	25
6 YHTEISÖPEDAGOGINEN LÄHESTYMISTAPA	27
6.1 Isien ryhmäkeskustelut	27
6.2 Toiminnalliset isä-lapsi osuudet	27
7 ISÄ-LAPSIRYHMÄ PRODUKTIONA	29
7.1 Tavoite	29
7.2 Haastattelu	30
7.3 Rakenne ja tapaamisten perusrunko	31
7.4 Ryhmän pelisäännöt	31
7.5 Kokoontumiskerrat	32
7.6 Palaute	33
8 ARVIOINTI	35

9 POHDINTA	38
LÄHTEET	40
LIITTEET	
Liite 1: Ohjeistus isä-lapsiryhmän ohjaajalle	43
Liite 2: Esihaastattelulomake isille	54
Liite 3: Osallistujien palautelomake	55

1 JOHDANTO

Isyys muuttaa miestä. Lapsen syntyminen tuo mukanaan uusia asioita. Tällöin miehenä olemisen rooli muuttuu, ajankäyttö, taloudellinen tilanne, puoliso ja parisuhde muuttuvat. Mies voi omalta kohdaltaan hyväksyä tai kieltää tämän kehitystarpeen. Tämä vaihe voi ja saa olla ärsyttävää, kurjaa ja surullistakin. Opinnäytetyöni aihepiirinä on isä. Isä, joka haluaa panostaa isyyteen. Isyys, joka tarkoittaa osallisuutta, vastuuta ja muiden huomioonottamista. Pysähtymällä ja asiaan panostamalla isä tulee huomamaan, kuinka elämä on saanut lisää sisältöä, tarkoitusta ja merkitystä.

1.1 Isänä tässä ajassa

Jari Sinkkosen mielestä isän rooli perheen elättäjänä, auktoriteettina ja taloudellisen vallan käyttäjänä on kokenut suuren muutoksen muutaman vuosikymmenen kuluessa. Naiset ovat kouluttautuneet ja lähteneet työhön kodin ulkopuolelle. He ovat vapautuneet taloudellisista sidoksista mieheensä ja hankkineet oman toimeentulon ja elämän. Prosessi ei ole ollut helppo. Kipuilu työn ja kodin välisten vaatimusten ristipaineessa jatkuu. Miehet ovat joutuneet etsimään paikkaansa perheiden muuttuvissa olosuhteissa ja he ovat kokeneet olonsa hämmentyneeksi sekä neuvottomaksi. (Sinkkonen 2012.)

Janhunen ja Oulasmaa toteavat kirjassaan, että tämän vuosituhannen isien voimavaroja kuormittaviksi tekijöiksi ovatkin nousseet epävarmuus vanhempana, stressi, vanhemmuuden roolin sovittaminen arkielämään, parisuhdeongelmat sekä vaikeiden tunteiden, kuten suuttumuksen hallinta ristiriitatilanteissa. (Janhunen & Oulasmaa 2008.)

Isyydestä keskusteleminen on aina ajankohtainen aihe. Tämän päivän isyys on erilaisempaa kuin se oli esimerkiksi kaksikymmentä vuotta sitten. Hyvän isyyden määritelmät ja käsitykset muuttuvat ajassa. Siihen vaikuttaa yhteiskunnallinen tilanne, miten miehet ovat asettuneet siihen ja miten naisten ja miehen roolit ja tehtävät ovat muuttuneet.

1.2 Isyyden prosessi

Isien huomioiminen on tärkeää, sillä läsnä oleva ja osallistuva isä on aina lapsen etu. Isyyteen sitoutuneen isän vaikutus lapsen kehitykselle on suuri. Isää voi tukea panostamaan enemmän isyyteen.

Miehen on hyvä pysähtyä välillä pohtimaan omaa isyyttään. Muiden isien kanssa mahdollistettu, ryhmämuotoisesti ja ammatillisesti ohjattu ryhmä voi antaa lisäarvoa tällaiselle prosessoinnille. On hyvä nähdä myös muiden tapoja toimia isänä ja kuinka he toimivat yhdessä lapsen kanssa. Yhtälailla lapsen on hyvä nähdä muita lapsia ja kuinka nämä lapset toimivat yhdessä isänsä kanssa. Muilta kuullut ajatukset ja kokemukset voivat auttaa jäsentämään omia ajatuksia isyydestä ja sen toteuttamisesta.

Toisten isien kohtaaminen helpottaa miehen omaa isäksi kasvua. Vertaistensa kanssa keskustelemalla isä saa tukea, oppii uusia taitoja ja muodostaa omaa malliaan isänä olemiseen. Nykypäivän isille on tärkeää, että he saavat keskustella samassa tilanteessa olevien isien kanssa. Kokemusten vaihto antaa varmuutta omaan isäksi kasvamiseen, koska työpaikoilla tai harrastuksissa isyydestä voi olla vaikea puhua. (Vanninen-Vaattovaara 2013, 7.)

Ei ole olemassa tietynlaista isänä toimimisen määritelmää, jollaiseen malliin ikään kuin kaikki isät voitaisiin lokeroida. Kukin määrittelee oman isyyden itse. Se syntyy omista kokemuksista, ajatuksista ja teoista. Isän on hyvä pysähtyä miettimään ja avata tätä asiaa itselleen.

Yksi tapa jakaa asioita isyydestä on pohtia näitä asioita muiden isien kanssa. Näin reflektoidulla voi tarkastella omaa isyyttään laajemmasta näkökulmasta. Toimiesseen ryhmässä isä voi löytää ja omaksua uusia hyviä tapoja huomioida lastaan ja panostaa yhdessäoloon lapsen kanssa.

Tämä kehittämistyö lähti liikkeelle käymistäni keskusteluista perheneuvolan päällikön kanssa. Näissä keskusteluissa tiedustelin millaiselle ryhmätoiminnalle kuntayhtymällä voisi olla tarvetta. Keskusteluissa nousi esille, että perheneuvolan työntekijöistä lähes kaikki ovat naisia ja heillä olisi tarvetta toiminnalle, joka kohdistuisi miesasiakkaisiin ja

ryhmätoimintaa ohjaavan olisi hyvä olla mies. Perheneuvola työskentelee perheiden parissa, joissa on tullut eteen vaikeuksia ja ongelmia. Ongelmat voivat olla hyvinkin monimutkaisia ja asiakkaat tarvitsevat moniammatillista tukea. Perheneuvola tekee myös tiivistä yhteistyötä perhetyön kanssa. Perhetyö painottuu ehkäisevään työhön. Perheneuvolan päällikkö näki, että tällä kentällä olisi tarvetta miehille suunnattuun ryhmään. Ryhmään ohjattaisiin isiä, joiden isyydelle ja sen kehittymiselle olisi erityistä hyötyä tai tarvetta. Hän näki, että ryhmässä olisi hyvä käsitellä isyyttä ja toivottavaa olisi, että lapset voisivat olla jotenkin mukana.

Tämä toiminnallinen opinnäytetyö mallintaa yhdenlaisen isä-lapsiryhmän toiminnan. Isä-lapsikerho koostuu isien keskinäisestä keskusteluosuudesta sekä myös isien ja lapsien yhteisestä toiminnallisesta osuudesta. Opinnäytetyö kokoaa isyyttä käsitteleviä aihealueita, joita pystytään ilmentämään isille koko tämän ryhmän toteuttamisen ajan. Ajatuksena on, että isä omaksuu aktiivisen isän roolin itselleen ja toteuttaa sitä arjessaan myös ryhmän loppumisen jälkeen.

Ryhmän tarkoituksena ei ole nostaa isää erityiselle jalustalle, niin että äiti asetettaisiin asiasta syrjään. Tasavertaiseen vanhemmuuteen pyrkiessä painotus on vielä nykyaikanakin, että siihen päästäkseen isien tulisi mahdollisuuksiensa mukaan ja lisääntyvässä määrin osallistua perheen arkeen, kodinhoitoon, lasten kasvatukseen ja perhettä koskevaan päätöksentekoon. Onneksi viime vuosien aikana miesten mahdollisuudet olla mukana edellä mainituissa tehtävissä ovat kasvaneet.

Nuorella isällä ja ensikertaa isäksi tulevalle ei aina ole kypsynyt ajatus omasta isyydestä ja sen toteuttamisesta. Hän ei ole ehkä halunnut tai ehtinyt osallistua perhevalmennukseen, jossa vanhemmaksi tuleminen teemoja käsitellään. Jostakin syystä asia on jäänyt käsittelemättä tai se on unohtunut. Leikki-ikäisen lapsen elämässä isän rooli korostuu verrattuna vauvaikäisen isän rooliin, on siis tärkeää palata isyyden teemaan uudestaan.

Tämä ryhmä tarjoaa merkittävän mahdollisuuden niille isille, jotka tuntevat neuvottomuutta isänä ja puolisona olemisessa. Se antaa vastauksia niille, joista tuntuu, että isyys on jotenkin yllättänyt. Eikä mies ole osannut varautua isyyteen, niihin velvollisuuksiin, vastuuseen ja sitoutumiseen, jonka syntynyt lapsi tuo aina mukanaan van-

hemmilleen. Ryhmä sopii myös niille isille, jotka ovat kiinnostuneita pohtimaan ja syventämään kokemustaan isyydestä. Työmenetelmänä ryhmän keskusteluissa käytetään reflektiivisiä kysymysasetteluja.

Lähtökohtaisesti, kun isä haluaa panostaa isyyteensä, olla vuorovaikutuksessa lapsensa kanssa, tuntea lastaan ja pyrkiä toimimaan lapsen parhaaksi ja jakaa vanhemmuutta puolisonsa kanssa, niin se on riittävän hyvää vanhemmuutta ja se riittää.

2 TMI VANNINEN-VAATTOVAARA

Tämä opinnäytetyö on työelämän tilaus. Tilaavana yrityksenä on itse opinnäytetyön tekijän oma toiminimi. Yritys on toiminut vuodesta 2007 asti. Yrityksen toimialaan kuuluvat koulutus- ja ryhmänohjauspalvelujen lisäksi myös konserttien ja tapahtumisen järjestäminen sekä julkaisutoiminta.

2.1 Koulutuspalvelut

Yrityksen koulutustarjontaan kuuluu Suomen Mielenterveysseuran rekisteröimät Mielenterveyden ensiapu-kurssit sekä 1. että 2. Molemmat kurssit sekä 1. että 2. ovat molemmat kaksipäiväisiä koulutuksia. Yrittäjä on Suomen Mielenterveysseuran lisensoima mielenterveyden ensiapukouluttaja. Koulutuksia tarjotaan esimerkiksi kuntoutuskeskuksille, yrityksille, työyhteisöille ja kansalaisopistoille. Yritys myös räätälöi tilaajalle muun muassa mielenterveyteen, elämänhallintaan ja tunnetaitoihin liittyviä pienempiä muotoisia koulutuksia.

Yrittäjä toimii myös Mannerheimin Lastensuojeluliiton nuorisotyön kouluttajana. Tässä roolissa yritys tarjoaa Mannerheimin Lastensuojeluliiton kautta tukioppilaskoulutuksia sekä vanhempainiltoihin teemakoulutuksia. Teemoina ovat esimerkiksi koulukiusaaminen, media- ja päihdekasvatus.

Lisäksi yritys tarjoaa Mitä sinulle kuuluu isä? - välineitä isän kohtaamiseen-koulutusta. Tämä ammatillinen lisäkoulutus on suunnattu niille työntekijöille, jotka työssään kohtaavat isiä. Koulutuksiin on osallistunut etupäässä perhetyöntekijöitä ja terveydenhoitajia.

2.2 Ryhmänohjauspalvelut

Yrityksen ryhmänohjaus palveluihin kuuluu Miessakit ry:n mallintama miesten eroryhmä, jota yritys toteuttaa Kajaanissa yhteistyössä Kajaanin seurakunnan perheasi-

ainkeskuksen perheterapeutin kanssa. Suurin osa ryhmäläisistä ohjautuu ryhmään kuntayhtymän perheneuvolasta.

Lisäksi yrittäjä tarjoaa ryhmänohjauspalveluja neuvoloiden perhevalmennusryhmiin. Isäryhmien toiminnan perhevalmennuksien sisälle on mallintanut Miessakit ry. Mallin tavoitteena on tukea isyyttä jo raskausajasta alkaen.

2.3 Isä-lapsiryhmä

Isä-lapsiryhmä tulee sijoittumaan luontevasti yrityksen edustamiin arvoihin ja toimintoihin. Siitä tulee osa yrityksen palvelutarjontaa. Isä-lapsiryhmää tullaan tarjoamaan ensisijaisesti perhetyöhön. Niihin tarpeisiin, jotka nousevat ennaltaehkäisevästä perhetyöstä.

3 TYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT

Tässä luvussa esitellään opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tehtävät.

3.1 Tarkoitus

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on löytää keinoja käsitellä isyyttä ja tukea isien ja lasten välistä vuorovaikutusta.

3.2 Tavoite

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on koota tietoa ja niistä mallintaa yhdenlainen tapa toteuttaa isä-lapsiryhmää, jossa tuetaan ja vahvistetaan isyyttä sekä lisätään isän ja lapsen välistä vuorovaikutusta ja keskinäistä kiintymystä.

3.3 Tehtävät

Yhtenä tehtävänä on kuvata isyyttä ja sen merkitystä lapsen kasvulle ja kehitykselle. Toisena tehtävänä on selvittää mitkä tekijät parantavat perheen keskinäistä hyvinvointia. Kolmantena tehtävänä on näiden pohjalta mallintaa isä-lapsiryhmä, jonka toiminta hyödyntää aiempia tuloksia.

4 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT JA KÄSITTEET

Kirjallisuuskatsaus voidaan jakaa kolmeen eri vaiheeseen. Ensimmäisessä vaiheessa suunnitellaan, toisessa haetaan tutkimukset, analysoidaan ja syntetisoidaan. Kolmannessa vaiheessa raportoidaan katsaus. Suunniteltaessa systemaattista kirjallisuuskatsausta tarkastellaan aihetta jo olemassa olevia tutkimuksia, määritellään tutkimuksen tarve ja tehdään tutkimussuunnitelma. Kun tutkimuskysymykset on laadittu, valitaan menetelmät kirjallisuuskatsauksen tekoon. Tämä sisältää hakutermien pohjittamisen ja valinnan sekä tietokantojen valinnat. Toisessa vaiheessa valikoidaan ja hankitaan otettavat tutkimukset. Viimeisessä vaiheessa raportoidaan ja tehdään lopulliset johtopäätökset. (Johansson 2007, 5-7.)

Tutkimuksen teoreettisissa lähtökohdissa käytetty lähdekirjallisuus perustuu tehtyyn tiedonhakuun opinnäytetyön aiheeseeni liittyen. Tiedonhakua tein Kainuun maakuntakirjaston, Oulun kaupungin kirjaston ja Vaalan kunnan kirjaston tietokannoista. Lisäksi olen hakenut tietoa Theseus -tietokannasta sekä käyttänyt googlen selainta. Nettisivustoja tarkastellessani olen erityisesti kiinnittänyt huomioni sivustojen ylläpitäjän luotettavuuteen ja yleiseen merkittävyyteen opinnäytetyöni aihepiiriin liittyen.

Tiedonhaussa käytin asiasanastona hakutermejä ”isä”, ”isyys”, ”isä-lapsi”, ”isälapsisuhde”, ”parisuhde”, ”vuorovaikutus”, ”reflektiivisyys” ”tasavertainen vanhemmuus” ja ”leikki”. Edellä lueteltuja termejä olen käyttänyt yksittäisinä hakusanoina ja erilaisina yhdistelminä, kun olen hakenut kirjallisuutta tietokannoista. Tiedonhaut olen pyrkinyt kohdentamaan opinnäytetyölle keskeisiin käsitteisiin. Tavoitteena oli tätä kautta löytää opinnäytetyön aiheen kannalta tärkeät lähteet, joiden pohjalta pystyi kokoamaan riittävässä määrin perusteltua tietoa. Pyrin hakemaan tuoretta tietoa aiheesta, joten valitsin lähteiksi pääasiallisesti vuosien 2000 - 2014 välillä julkaistuja teoksia. Joitakin muutaman vuoden vanhempiakin lähteitä on käytetty. 1980-luvun lähteiksi olen kelpuuttanut vain Suomessa klassikoiksi muodostuneet Tahkokallion teokset kasvatuksesta sekä maailmanlaajuisesti merkittävän ja tunnustetun D.W. Winnocottin teoksen.

Opinnäytetyön keskeisiksi käsitteiksi muodostuivat Isän merkitys toisena vanhempana ja myös verratessa sitä äitiin. Nostin myös keskeisiksi käsitteiksi niitä asioita, jotka kirjallisuuskatsauksen yhteydessä nousivat selkeästi esille, kun pohdittiin mihin isällä on erityisesti omalla tavallaan vaikutusta, kun hän osallistuu lapsen hoivaan ja kasvatukseen. Tällaisiksi käsitteiksi nousivat isän vaikutus lapsen itsetuntoon ja rajojen asettamiseen. Keskeinen käsite on myös se tosi asia, että isä on mies. Tämä on olennaista, kun isyyttä verrataan äitiyteen. Selkeästi nousi myös esille, että hyvällä parisuhteella ja vanhempien keskinäisellä kokemuksella, että perheessä toteutuu tasavertaisuuden ajatus, oli suuri merkitys kaikkien perheenjäsenten kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Nostin rohkeasti myös yhdeksi käsitteeksi isän ja lapsen välisen kiintymyssuhteen. Tätä asiaa on hyvin vähän tutkittu. Tutkittu on, että mitä olemme ymmärtäneet äidin ja lapsen välisellä kiintymyssuhteella, niin isälle ja lapselle ei voisi syntyä tämänkaltaista kiintymissuhdetta. Viime aikoina on kuitenkin alettu ajatella, että isälle ja lapselle syntyvä kiintymyssuhde on olemassa, mutta määrittely lähtee erilaisista lähtökohdista kuin äidin ja lapsen. Mielestäni tämänkaltaista lähestymistapaa tulee tulevaisuudessa ottaa enemmän käyttöön.

Tämän luvun alaotsikoissa kuvaan valitsemiani käsitteitä tarkemmin.

Kun on tutkittu tavallista enemmän lastenhoitoon osallistuneiden isien lapsia, yleinen havainto on ollut se, että myös lapset osoittavat keskimääräistä useammin sekä hoivaavuutta ja vastuullisuutta että myötätuntoisuutta. Erityisesti osallistuvien isien pojilla on havaittu poikien keskitasoon verrattuna sosiaalista taitavuutta, itsenäisyyttä ja pitkäjänteisyyttä. Vastaavasti tytöillä on korostunut koulumenestys ja urahakuisuus sekä myöhemmin parisuhteessa onnistuminen.

Tuloksissa kiinnittää huomiota ennen muuta se, että niin pojat kuin tytötkin näyttäisivät hyötyvän osallistuvasta tai hoitavasta isästä juuri sellaisilla kehityksensä osaluilla, joiden on ollut taipumusta kehittyä sukupuolelle tyypillisiksi ongelma-alueiksi. Esimerkiksi poikien ja nuorten miesten sosiaalisten taitojen vähäisyys ja kehittymättömyys on herättänyt paljon keskustelua, samoin tyttöjen koulumenestystään vaatimattomampi uravalinta. Jo kauan on tiedetty, että toisia huomioonottava ja sosiaalinen äiti ei aina pysty välittämään näitä ominaisuuksia pojalleen, vaan poika tarvitsee

äidin ohella läheisen ja lämpimän mies- tai isäsuhteen voidakseen arvostaa naisellisuutta pidettyjä piirteitä itsessään. (Huttunen 2001, 187.)

Blankenhornin mukaan isyys on monestakin syystä kaikkein tärkein yhteiskunnan miehelle antamista tehtävistä. Se auttaa miehiä tottelemaan lakia, olemaan kunnon kansalaisia ja ottamaan toisten tarpeet huomioon. Mikä huomionarvoista, isyys auttaa miestä valjastamaan aggressionsa sosiaalisten päämäärien palvelukseen. Toiseksi isyys saa miehen toimimaan lasten parhaaksi. Isä tarjoaa lapsilleen fyysistä suojaa ja erilaisia aineellisia etuja. Isä myötävaikuttaa lasten identiteetin, persoonallisuuden, moraalien ja kompetenssien kehitykseen ja siirtää lapsilleen omat arvonsa ja oman kulttuurinsa (Sinkkonen 1998, 21.)

4.1 Isä vaikuttaa lapsen itsetuntoon

Isällä on tärkeä tehtävä tukea lapsen itsetunnon kehittymistä, minkä pohja syntyy jo vauvana. Hyvän itsetunnon pohjana oleva myönteinen itsearvostus kehittyy lapselle ympäristössä, jossa palaute on pääasiassa myönteistä. Lapsen tulee myös saada kokea voivansa vaikuttaa omaan onnistumiseensa, ettei hänelle kehity käsitystä omasta riittämättömyydestä.

Isän hyväksyvät katseet, kannustava puhe ja rohkaisu ovat lapsen terveen itsetunnon kehityksessä erityisen tärkeitä. Lapsen on myös annettava tehdä asiat loppuun ja sanoa rauhassa sanottavansa. Tällä tavoin lapsen itsetunto vahvistuu ja hän saa tunteen siitä, että elämän tarjoamat haasteet on luotu juuri häntä varten. Kun isä kannustaa nauttimaan haasteista ja pyrkimään tiukasti kohti tavoitteita, osaa lapsi myöhemminkin elämässään ottaa suuriakin haasteita vastaan.

Essi Juvakka ja Janne Viljamaa toteavat isän vaikutuksesta kasvavalle lapselle, että isän myötä kodin ulkopuolisia vaikuttajia tulee lapsen elämään lisää ja isän osuus kuituu, mutta silti sitä ei voi koskaan kuitenkaan vähätellä. Kasvaessaan lapsi alkaa ymmärtämään, ettei isäkään osaa ihan kaikkea ja hän on silti ainakin melko hyvä puutteineen päivineen. Lapsi yleensä hyväksyy oman isänsä sellaisena kuin tämä

on, joten samaa kohtelua lapsella on lupa odottaa isältäänkin. (Juvakka & Viljamaa 2002.)

4.2 Isän ja lapsen välinen kiintymyssuhde

Jari Sinkkonen määrittelee, että lapsen kiintymyssuhde isään muodostuu osaksi erilaiselle perustalle kuin hänen suhteensa äitiin. Isän mandaatti on pikemminkin ”luottavaisen tutkimisen” kuin turvallisen kiintymyssuhteen alueella. Isä on lapselle kumpuani, joka tukee lasta uusissa, haastavissa tilanteissa. Luottavainen tutkiminen koostuu seuraavista elementeistä:

1. Lapsi suhtautuu avoimesti ja keskittyneesti uteliaisuutta herättäviin tilanteisiin.
2. Hän luottaa kiintymiskohteen saatavilla oloon ja auttamisenhaluun.
3. Vanhempi kuulostelelee herkästi lapsen tunnelmia ja tarjoaa tukeaan ja läheisyyttä silloin, kun lapsi ahdistuu tai kun hän kiinnostuu jostakin uudesta asiasta ja haluaa ottaa siitä tarkempaa selkoa.

Äidin ja isän kiintymyssuhteet lapseensa kumpuavat osaksi erilaisista varhaisista sosiaalisista kokemuksista. Äiti rauhoittaa ja lohduttaa lastaan, isä taas auttaa selviytymään sopivan jännittävässä tilanteissa neuvomalla, rohkaisemalla ja antamalla kiitosta. (Sinkkonen 2012, 201 - 202.)

4.3 Isä on mies

Perinteisen ajattelun mukaan isä saa oman puheroolin ja tehtävän, kun lapsi täyttää vuoden. Hänen tehtävänä on auttaa lasta irrottautumaan äidin liiallisesta läheisyydestä. Isälle kuuluu perinteisesti myös rajojen asettajan tai kurinpitäjän osa. Nykyisen käsityksen mukaan isällä on alusta alkaen lapseen henkilökohtainen suhde, joka ei toteudu missään vaiheessa äidin välityksellä. Isänä voi olla omalla tavallaan isä.

Esimerkiksi isän esimerkkiä seuraamalla poika alkaa muodostamaan omaa käsitystään miehenä olosta, miesten maailmasta ja paikastaan siinä. Lapsen on hyvä tietää

missä isä on ja mitä isä on tekemässä, kun ei ole kotona. Jos isä ei voi ottaa lastaan mukaan näyttääkseen tuota maailmaansa, niin olisi hyvä siitä ainakin kertoa lapselle. Siitä miksi isä tekee töitä ja mitä isä tekee työkseen. Tai ketkä ovat isin kavereita ja mitä isä tekee kavereidensa kanssa. Käy pelaamassa sählyä tai katsomassa jääkiekkomatsia ja niin edelleen.

Oma merkitys isällä on myös tytölle. Yhtälailta tyttö alkaa isänsä kautta muodostamaan kuvaa miehistä. Näkökulma on vain hieman erilainen kuin pojalla. Tyttö odottaa huomiota isältä, isän kehuja, suosion osoituksia ja kuinka ihana tyttö hän on. Yhtälailta poikaan kuin tyttöönkin isän tulee olla aidosti kiinnostunut lapsestaan heidän sanomisistaan ja tekemisistään. Hyväksyvällä suhtautumisella rohkaistaan lasta oma-aloitteiseksi.

Essi Juvakan ja Janne Viljamaan mielestä hyväksyvä ja rohkaiseva isä voi opettaa tyttärelleen terveellä tavalla muista riippumatonta itsetuntoa ja pärjäämistä muiden mielipiteiden puristuksessa. Aina ei tarvitse olla tyttömäinen miellyttääkseen isää, vaan isälleen tyttö kelpaa ja on paras mahdollinen juuri omana itsenään. (Juvakka & Viljamaa 2002.)

4.4 Rajat ovat rakkautta

Leikki-ikäinen lapsi on kova haluamaan erilaisia asioita. Yhtälailta lapsi joka ei halua jotakin, niin senkin leikki-ikäinen lapsi osaa kyllä riittävän äänekkäästi ilmaista. Lisäksi hän todennäköisesti haluaa tai ei halua melko pitkään. Tällöin on hyvä säilyttää tyyneys ja kokeilla esimerkiksi vaihtoehdon tarjoamista tai huomion kiinnittämistä johonkin muuhun.

Rajoja tarvitaan, kun lapsi haluaa jotakin, jota ei voi saada, tai hän joutuu odottamaan sitä. Lapsi oppii vanhemman opastuksella vähitellen ottamaan huomioon toisten tarpeita ja yhteisiä pelisääntöjä ja hoitamaan yhteisiä velvollisuuksia ikä- ja kehitystasonsa mukaisesti. Rajoja tarvitaan lapsen suojelemiseksi asioilta, joita hän ei voi vielä käsitellä tai ymmärtää. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2014.)

Kasvava ja kehittyvä lapsi tarvitsee rajoitustilanteessa ystävällisen, mutta lujan aikuisen tuen. Hän tarvitsee johtajan, auktoriteetin, jota ihailla mutta joka on myös turvallinen. Johtajan olisi osattava auttaa myös tunteitten hallinnassa. Pettymysten ja turhautumisten sietokyky kehittyy hitaasti koko lapsuuden ja nuoruuden ajan. Olemalla rauhallinen silloinkin, kun lapsella on kurjaa, aikuinen kertoo, että kivusta ja pettymyksestä kyllä selviää. (Cacciatore & Koiso-Kanttila 2012, 74.)

4.5 Isä parisuhteen toisena osapuolena ja tasavertainen vanhemmuus

Useat tutkimukset osoittavat, että perheissä, joissa puoliset ovat tyytyväisiä parisuhteeseensa, isät osallistuvat aktiivisesti lapsen hoitoon ja ovat sitoutuneet isyyteensä. Tyytyväisyyden parisuhteessa on myös todettu lisäävän isän ja lapsen välistä aktiivista vuorovaikutusta, yhdessäoloa sekä isän ja lapsen välisen suhteen läheisyyttä ja emotionaalista kiintymystä. Tutkimusten mukaan toisaalta hyvä parisuhde edistää isän sitoutumista vanhemmuuteen, toisaalta isän ja lapsen yhdessäolo parantaa parisuhdetta. (Halme Nina 2009, 37.)

Sosiaali- ja terveysministeriön oppaassa lastenneuvoloille mainitaan, että vanhempien tulisi huolehtia parisuhteestaan ja vanhemmuudestaan siten, että he kykenevät pitämään huolta lapsestaan ja tukemaan tämän kehitystä. Heidän tulisi tunnistaa omia voimavarojaan ja perhettä kuormittavia tekijöitä sekä ottaa vastuu lapsen ja perheen hyvinvoinnista (Sosiaali- ja terveysministeriö 2004.)

Professori Jouko Huttusen mukaan isien osallistuminen lasten hoitoon tasavertaisesti äitien kanssa vaikuttaa merkittävästi koko perheen hyvinvointiin. Isäksi tullessaan mies alkaa usein kiinnittämään entistä enemmän huomiota myös omaan terveyteensä. Tasavertaisesti jaettu vastuu perheen yhteisistä asioista vahvistaa parisuhdetta. (Huttunen 2001.)

On tärkeää, että isät huolehtivat omasta hyvinvoinnistaan ja terveydestään. Isän elämäntavat ja tottumukset ovat myös esimerkkinä lapselle. Monella parisuhde ongelmat saattavat kärjistyä jopa avioeroon lasten ollessa vauvaiässä. Tuossa elämän-

vaiheessa tulisi myös isien kiinnittää huomiota omaan jaksamiseensa, kuormittaviin asioihin ja pyrkiä vähentämään stressiä.

Profiilin perusteella näyttäisi, että leikki-ikäisen lapsen isän parisuhteessa esiintyisi voimakkaimmin seksuaalisuuteen ja tunnepitoiseen kommunikaation liittyvää tyytymättömyyttä.

Ninan Halmeen tekemässä tutkimuksessa yleisesti tyytymättömiä parisuhteeseensa oli miehistä 11 prosenttia. Yleiseen tyytymättömyyteen kuului, että riidat usein kestävät pitkään ja niitä esiintyy laaja-alaisesti lähes kaikessa puolisoiden välisessä vuorovaikutuksessa. Lisäksi vihan ja suuttumuksen tunteet sekä kriittisyys puolisoa kohtaan ovat yleisiä ja parisuhteen tulevaisuus on epävarma. (Halme 2009.)

Samassa tutkimuksessa isistä 21 prosenttia koki puolisonsa emotionaalisesti etäiseksi eikä parisuhteessa ollut mahdollista ilmaista riittävästi tunteita, jolloin isä saattoi kokea tulevansa usein väärinymmärretyksi. (Halme 2009.)

Isistä 11 prosenttia oli tyytymättömiä tapaan, jolla ongelmia ratkaistiin parisuhteessa. Näissä parisuhteissa riideltiin paljon, riidat päättyivät usein negatiiviseen syyttelyyn ja palaamiseen vanhoihin ratkaisematta jääneisiin asioihin, riidellessä loukattiin emotionaalisesti toista eivätkä molempien puolisoiden näkemykset tulleet esille. Pienistä asioista saattoi tällaisessa tilanteessa kehittyä suuri ristiriitatilanne. (Halme 2009.)

Isistä 32 prosenttia oli tyytymättömiä ja huolestuneita hellyyden, seksuaalisuuden ja läheisyyden osoittamisen puutteesta parisuhteessa ja tätä pidettiin mahdollisena uhkana parisuhteen jatkumiselle. Useilla isillä oli myös vaikeuksia puhua yleensä seksuaalisuudesta puolisonsa kanssa. (Halme 2009.)

Halmeen tutkimuksen osiossa, jossa kuvattiin käsitystä vanhemman ja lapsen välisen suhteen laadusta sekä tyytyväisyyttä lapsen emotionaalisiin ominaisuuksiin ja käyttäytymiseen, ainoastaan kaksi prosenttia isistä kuvasi suhteen lapsen hyvin etäiseksi. (Halme 2009.)

Jos vanhemmuuteen liittyvistä odotuksista ei ole keskusteltu ennen lapsen syntymää, voi vanhempien välille syntyä ristiriitoja. Toinen vanhempi voi esimerkiksi odottaa toiselta vanhemmalta sellaista, mihin tämä ei ole osannut varautua. Toinen vanhempi voi myös omia lapsen hoitoon ja kasvatukseen liittyviä tehtäviä. Lapsen kanssa kotona olevan ja työssä käyvän vanhemman välille voi syntyä kitkaa, sillä töissä käyvä vanhempi ei osallistu lapsen arkeen ajallisesti yhtä paljon kuin puolisonsa. Kotona olevasta puolisoista voi joskus tuntua, ettei vastuu vanhemmuudesta ja perheen pyörittämisestä jakaudu tasaisesti. Töissä käyvä vanhempi voi puolestaan tuntea, ettei hänen toisenlaista panostustaan arvosteta.

Vaikka tasavertaisen vanhemmuuden toteuttamisessa on omat haasteensa, on vanhemmilla käytettävissään kuitenkin monia keinoja, joilla tukea toisiaan vanhempina. Keskustelu vanhemmuuteen liittyvistä odotuksista on hyvä alku, sillä omien ja toisen ajatusten ja odotusten tunteminen on paras lähtökohta vanhemmuuteen. Tasavertaisen vanhemmuuden toteuttamistapoja on yhtä monta kuin on perheitäkin. Avoin keskusteluyhteys vanhempien kesken perhe-elämään ja kunkin hyvinvointiin liittyvissä asioissa tukee jaksamista arjessa. Tasavertainen vanhemmuus toimii perheissä, joissa vanhemmat kokevat, että vastuu jakautuu tasaisesti ja joissa vanhemmat kokevat tulevansa ymmärretyiksi ja arvostetuiksi.

4.6 Reflektiivisyys

Mahdollisuus mitata vanhempien reflektiivistä kykyä on ollut tärkeää tutkimuksen ja tiedon lisääntymisen kannalta. Se on tuonut paljon uutta tietoa siitä, mitä merkitystä on vanhemman kyvyllä pohtia omia ja lapsen kokemuksia sekä yhteisiä kokemuksia ja niihin liittyviä mielen tiloja. Mielentiloilla tarkoitetaan tunteita, ajatuksia, uskomuksia, toiveita ja tarkoitusperiä eli mielen sisäistä kokemusmaailmaa. (Mannerheimin Lastensuojeluliiton Vahvuutta vanhemmuuteen-hankkeen koulutusmateriaali 2012.)

Saattaa tuntua itsestään selvältä, että vanhemman tulee ymmärtää ja muistaa, että kaikilla ihmisillä, myös lapsella on omat ajatuksensa, tunteensa, toiveensa, aikomuksensa sekä omat niihin pohjautuvat mielentilansa. Mutta kun vanhempi on väsynyt, stressaantunut, huolestunut tai peloissaan, hän voi kuitenkin reagoida lapsensa käyt-

täytymiseen pelkästään oman mielentilansa pohjalta pysähtymättä pohtimaan asiaa lapsen näkökulmasta. (Mannerheimin Lastensuojeluliiton Vahvuutta vanhemmuuteen–hankkeen koulutusmateriaali 2012.)

Voidakseen olla emotionaalisesti läsnä isän tulisi huomata, miten hänen omat ajatukset ja tunteensa vaikuttavat ja ovat yhteydessä sekä omaan että toisten perheenjäsenten käyttäytymiseen. Arjen monien toimien keskellä isän on tärkeää pitää mielessään, että lapsen mielen tilat eivät ole samoja kuin hänen omansa.

Reflektiivinen vanhempi voi paremmin eläytyä pohtimaan, miten lapsi ymmärtää ja kokee aikuisen käyttäytymisen. Vanhempi voi jakaa lapsen kokemuksen äänellään, sanoillaan ja toimillaan, että hän suurin piirtein ymmärtää lapsen kokemusta. Vanhempi pukee sanoiksi lapsen tuntemukset ja osoittaa omalla rauhallisuudellaan, että tilanne on hallinnassa. Näin lapselle muodostuu kokemus siitä, että hänen tarpeisiinsa on vastattu ja että kaikenlaiset tunteet ovat sallittuja ja niitä voidaan hallita. (Mannerheimin Lastensuojeluliiton Vahvuutta vanhemmuuteen–hankkeen koulutusmateriaali 2012.)

Kehittyvän reflektiivisen kyvyn avulla isä pystyy yhä paremmin tiedostamaan omien ajatustensa ja tunteidensa vaikutuksen omaan käytökseen. Samalla hän huomaa, kuinka hänen omat mielentilansa vaikuttavat lapsen kokemukseen tilanteesta.

Kun vanhempi pyrkii ennakoimaan, kuinka lapsi seuraavaksi reagoi, hän kykenee myös helpottamaan lapsensa oloa eikä tarpeettomasti tuota hänelle epämiellyttävältä tuntuvia kokemuksia. Kun vanhempi alkaa ymmärtämään lapsen käyttäytymisen taustalla olevia ajatuksia ja tunteita, hän voi reagoida lapsen mielentilaan sen sijaan että reagoisi vain lapsen käyttäytymiseen. (Mannerheimin Lastensuojeluliiton Vahvuutta vanhemmuuteen–hankkeen koulutusmateriaali 2012.)

Reflektiiviseen kykyyn liittyy myös pyrkimys nähdä, kuinka omat ja toisten mielentilat voivat muuttua ajan myötä. Esimerkiksi oman ajattelun kehittyminen tai lapsen normaali kasvu ja kehitys vaikuttavat myös mielentilojen muutoksiin. Vanhemmuudessa tämä tarkoittaa ymmärrystä siitä, että kunkin perheenjäsenen ajatukset, tunteet, toiveet, mielihalut ja aikomukset voivat olla moniselitteisiä. Ne voivat muuttua ja heiken-

tyä ajan myötä ja ne voivat olla kätkeytyjä tai verhottuja. Nämä tarkoittavat myös sitä, että ymmärtää lapsen kehityksellisen vaiheen vaikutuksen hänen tarpeidenilmaisunsa ja kykyynsä ymmärtää omaa ja vanhempiansa tarkoituksia ja toimintaa. (Mannerheimin Lastensuojeluliiton Vahvuutta vanhemmuuteen–hankkeen koulutusmateriaali 2012.)

Mannerheimin Lastensuojeluliitto on käyttänyt reflektiivisiä kysymysasetteluja Vahvuutta vanhemmuuteen–perheryhmissä. Näissä ryhmissä osallistujina ovat isät, äidit ja heidän vauvaikäiset lapsensa. Osallistujat ovat olleet lähes 100 prosenttisen tyytyväisiä ryhmään. Voidaan olettaa, että reflektiiviset kysymysasettelut toimivat hyvin myös isien omassa ryhmässä. Ne herättävät keskusteluun ja synnyttävät syvemmän pohdinnan ja prosessoinnin omasta isyyden kokemisesta.

5 RYHMÄTOIMINTA

Ryhmän viisaus ei synny ohjaajan toimesta, vaan ryhmä muodostaa sen ohjaajan ohjauksessa. Ryhmässä pyritään hyvään vuorovaikutukseen. Hyvä vuorovaikutus syntyy ilmaisemalla ajatuksia selkeästi, kysymällä, havainnoimalla, kuuntelemalla sekä luomalla hyvän ja luottamuksellisen ilmapiirin.

Isä-lapsiryhmän ohjaajalla tulee olla perustietoa ryhmän toiminnasta ja ryhmän kehityskaaresta. Ohjaajan tulee tukea hyvää dialogia ja antaa myös tilaa tunteille, että kaikki tuntevat olonsa turvalliseksi ja ryhmän ilmapiiri pysyy myönteisenä.

5.1 Ryhmän kehityskaari

Ryhmä alkaa, etenee aikansa ja yleensä loppuu. Tutkijoiden mielestä ryhmän kulkuun sisältyy monta eri vaihetta, joiden kautta ryhmä etenee. Näitä vaiheita on nimetty ja jaoteltu eri tavoin. Tässä esitellään yksi hyvin ymmärrettävissä oleva jaottelu.

Kun uusi ryhmä kokoontuu ensimmäistä kertaa, ryhmä alkaa muotoutua eli ryhmäytyä. Ryhmän jäsenet alkavat selvittää ryhmänsä tehtäviä sekä laatia sille yhdessä sääntöjä ja toimintatapoja. Ryhmäläiset tukeutuvat ryhmän ohjaajaan ja ovat hänestä riippuvaisia. (Kaukkila & Lehtonen 2008, 24.)

Kun ryhmäläiset pääsevät alkukankeudestaan ja varovaisuudestaan, he alkavat rentoutua ja keskustella enemmän ja avoimemmin muiden ryhmäläisten kanssa. He ovat kiinnostuneita muista ryhmän jäsenistä ja haluavat tutustua heihin. Ihmiset ovat innostuneita, vastaanottavaisia ja avuliaita. (Kaukkila & Lehtonen 2008, 25.)

Tässä vaiheessa ryhmän jäsenet ovat varsin yksimielisiä asioista, eikä ristiriitoja synny. Ryhmän myönteiset tunnereaktiot ja me-henki korostuvat. Ryhmäläisten roolit ryhmässä selkiytyvät, ja ryhmässä alkaa kehittyä epävirallisiakin alaryhmiä. (Kaukkila & Lehtonen 2008, 25.)

Kun ryhmä jatkaa eteenpäin, niin ryhmäläiset rohkaistuvat jo kommentoida muiden esittämiä asioita ja tuovat esille ehkä myös vastakkaisia näkemyksiä ja mielipiteitä asioihin. Tässä vaiheessa voi olla myös mahdollista, että ryhmäläiset alkavat kyseenalaistamaan ryhmän tehtävää. Näistä asioita syntyy ristiriitoja ryhmän sisälle, mutta käymällä ne kunnolla läpi, ne antavat mahdollisuuden yhteiseen ratkaisuun ja viime kädessä parantaa ryhmän toimintaa.

Yhteistoiminnan vaiheessa ryhmäläiset ovat taas innostuneita ja aktiivisia. He ovat hyväksyneet ryhmän tavoitteet, toimintatavat sekä oman roolinsa ryhmässä. Ryhmäläiset uskaltavat ja osaavat esittää ja käsitellä kritiikkiä. Ryhmän jäsenten välillä vallitsee yhteisymmärrys ja kunnioitus. Omat henkilökohtaiset tarpeet ja toiveet sopivat hyvin yhteen ryhmän tarpeiden ja tavoitteiden kanssa. (Kaukkila & Lehtonen 2008, 26.)

Yhteistoiminnan vaiheessa ryhmän energia suuntautuu tavoitteiden toteuttamiseen. Ryhmäläiset toimivat tehokkaasti ja käyttävät luovuuttaan. Ryhmässä muodostuneet roolit toimivat joustavasti. Ryhmän jäsenten erilaisuutta pidetään rikkautena, jota osataan hyödyntää.

Jossakin vaiheessa tulee eteen, että ryhmän toiminta on aika lopettaa. Tässä lopetusvaiheessa kaikki yhdessä koettu tiivistyy ja tunteet voivat nousta pintaan. Tätä eroa helpottamaan voivat ryhmäläiset sopia esimerkiksi jatkotapaamisten järjestämisestä tai miten voisi pitää yhteyttä myös jatkossa.

5.2 dialogi ryhmässä

Ryhmänohjaajan täytyy huolehtia, että ryhmässä toteutuu tasavertainen ja vastavuoroinen vuoropuhelu. Ohjaajan tulee myös luottaa ryhmän omiin kykyyn viedä asioita eteenpäin. Ryhmänohjaajan on myös uskallettava käsitellä vaikeita tilanteita ja asioita. Lisäksi ohjaajan tulee tehdä ryhmästä havaintoja ja analysoida niitä.

Veli Kaukkila ja Lehtonen Elisa kuvaavat kirjassaan Ryhmästä enemmän, dialogin rakennusaineita seuraavasti:

1. Osallistuminen ja vaikuttaminen

Dialogi edellyttää aktiivisuutta, mutta perustuu vapaaehtoisuuteen. Jokaiselle ryhmän jäsenelle tulee tarjota mahdollisuus vaikuttaa keskustelun aiheeseen. Jokainen ryhmän jäsen saa esittää kysymyksiä ja omia näkemyksiään.

2. Taitoa ja tahtoa

Dialogin tavoitteena on yhdessä työstetty yhteisymmärrys tai merkitys. Vuoropuhelussa tarvitsemme keskittymiskykyä ja kärsivällisyyttä. Meillä on taito kuunnella muita, perustella väitteemme ja tehdä kysymyksiä.

3. Huomiointi ja huolenpito

Dialogi perustuu toisen ihmisen kunnioittamiseen, huomioonottamiseen sekä huolenpitoon. Dialogin kaikki osallistujat ovat keskenään tasavertaisia.

4. Vilpittömyys

Toisen harhauttaminen ja valehtelu eivät kuulu dialogiin, eikä niillä saa provosoida keskustelua. On tärkeätä, että pysymme täysin rehellisenä itseämme ja muita kohtaan.

5. Kriittinen itsearviointi

Dialogissa syvennämme omia sekä toisten käsityksiä asioista. Tähän kuuluu kriittinen itsereflektio eli omien sekä muiden uskomusten ja ennako-oletusten tarkastelu. Dialogissa emme yritä kumota vaan testata ajatuksia. Kysymykset ovat vastauksia tärkeämpiä. (Kaukkila & Lehtonen 2008, 40.)

5.3 Tunteet ryhmässä

Ryhmässä meillä on hyvä tilaisuus oppia tiedostamaan sekä ymmärtämään tunteitamme ja niiden merkityksiä. Turvallisessa ja hyväksyvässä ilmapiirissä voimme saa-

da kosketuksiin pelon ja jännityksen tunteisiimme samoin kuin välittämisen ja yhteenkuuluvuuden tunteisiimme. (Kaukkila & Lehtonen 2008, 41.)

Kun opimme lisää tunteista, opimme lisää itsestämme. Ymmärrämme paremmin myös muiden tunteita ja käyttäytymistä. Tiedostaessamme omia tunteitamme opimme, että vaikka tunnemme tietyllä tavalla, emme reagoi yhtä sokeasti tunteen vallassa. Teemme päätöksiä tietoisemmin. Opimme myös ymmärtämään ja selvittämään paremmin väärinymmärryksiä ja ristiriitoja toisten kanssa. (Kaukkila & Lehtonen 2008, 42.)

Ilmaisematta jääneet ja kielletyt tunteet, kuten pelko, syyllisyys, häpeä ja masennus usein rajoittavat toimintaamme. Negatiivisten tunteiden myöntäminen helpottaa oloamme. Esimerkiksi kun myönnämme, että tunnemme itsemme epävarmaksi tai meitä pelottaa, olemme jo osoittaneet vahvuutta ja rohkeutta. (Kaukkila & Lehtonen 2008, 42.)

5.4 Isien vertaisuus

Vertaisryhmä tarkoittaa yhdenvertaisten ihmisten vapaaehtoista, demokraattista ja tasavertaista ryhmää. Sen tavoitteena on edistää jäsentensä hyvinvointia ja jaksamista. Ryhmästä tulee vertaisryhmä, kun sen jäsenillä on jokin yhdistävä tekijä, jonka puitteissa ryhmään hakeudutaan. On havaittu, että samankaltaisessa elämäntilanteessa olevat ihmiset kokevat toistensa tuen ja kanssakulkemisen merkittävänä voimavarana.

Isä-lapsiryhmässä vertaistuki on sosiaalista tukea, jota isät saavat toisiltaan. Isä-lapsiryhmä vahvistaa myös yhteisöllisyyttä ja isän ja lapsen välistä vuorovaikutusta ja keskinäistä kiintymystä.

Toisten isien kohtaaminen helpottaa miehen omaa isänä olemisen kokemusta. Nykypäivän isille on tärkeää, että he saavat keskustella ja jakaa asioita samassa elämäntilanteessa olevien miesten kanssa. Se antaa myös vastapainoa perheen arkirutiineille. Tällaiset sosiaaliset verkostot ovat tärkeitä foorumeita isän jaksamiselle. Kenen-

kään ei tulisi painia ajatustensa ja huoliensa kanssa yksin. Keskusteluista samassa elämäntilanteessa olevien kanssa voi löytää hyviä vinkkejä, oppia uusia taitoja, saada tukea isyyteen ja muodostaa omaa mallia isänä toimimiseen.

6 YHTEISÖPEDAGOGINEN LÄHESTYMISTAPA

Yhteisöpedagogit ovat järjestö- ja nuorisotyön ammattilaisia ja asiantuntijoita, jotka työskentelevät kunnissa, järjestöissä, laitoksissa ja yrityksissä ohjaajina, kouluttajina, suunnittelijoina ja koordinaattoreina.

Yhteisöpedagogin ammattitaidon keskeisiä sisältöjä ovat osallisuuden tukeminen ja kansalaisvaikuttaminen, syrjäytymisen ehkäiseminen, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys, organisaatioiden ja niiden sisäisen viestinnän kehittäminen sekä yhteisöllisyyden ja erityisesti nuoruuden asiantuntijuuden vahvistaminen. Yhteisöpedagogi on myös toiminnallisten menetelmien osaaja. (Humak 2014.)

6.1 Isien ryhmäkeskustelut

Isä-lapsiryhmän ohjaajalla on toivottavaa olla ammattitaitoa ja kokemusta ryhmien osaamisesta, tuntemusta ryhmäprosessista ja ihmisten välisestä vuorovaikutuksesta. On myös tärkeää, että ohjaajalla on tietämystä nuoruudesta ja kasvatuksellista näkemystä asiaan. Isä-lapsiryhmän isät ovat pääsääntöisesti vielä nuoria miehiä ja ohjaajan tulee ymmärtää nuoruutta elämänvaiheena ja olla tietoinen siihen kuuluvista asioista.

Ryhmässä tavoitellaan myös isien ymmärryksen kasvua isyyteen liittyvistä asioista ja niiden yhteiskunnallisista merkityksistä. On tärkeää, että isä näkee itsensä osallisena näissä asioissa ja kykenee näkemään itsensä ja perheensä osana sitä sekä toimimaan aktiivisena asioihin vaikuttajana.

6.2 Toiminnalliset isä-lapsi osuudet

Ohjaajan suunnitellessa ja ohjatessa isien ja lapsien yhteisiä toiminnallisia osuuksia, ohjaajalla on hyvä olla tietämystä erilaisista toiminnallisista menetelmistä ja niiden soveltamisesta. Lisäksi ohjaajalla tulee olla tuntemusta ehkäisevän työn sisällöistä.

Toiminnallisissa osioissa panostetaan seikkailukasvatukseen, elämyksiin ja yhteisölliseen toimintaan, joissa kaikilla osapuolilla on oma aktiivinen roolinsa.

7 ISÄ-LAPSIRYHMÄ PRODUKTIONA

Isä-lapsiryhmä on ryhmämuotoista toimintaa. Ryhmän tavoitteena on tukea ja vahvistaa isyyttä sekä lisätä isän ja lapsen välistä vuorovaikutusta ja keskinäistä kiintymystä. Ryhmä tarjoaa vertaistukea isille ja myönteisiä vuorovaikutus kokemuksia isien ja lasten kesken. Ryhmään otetaan 5-7 isää. Ryhmä on tarkoitettu isille ja heidän 5-7-vuotiaille, leikki- ja kouluikäisille lapsilleen. Isät voivat ottaa mukaan useamman lapsen. Ikärajassa on hyvä olla pientä joustoa. Jos toiminta on isälle ja lapselle tarpeellista ja lapsen kypsyys soveltuu toimintaan, niin heillä tulisi olla mahdollisuus osallistua ryhmään.

Ryhmän tilaajataholla on oikeus määritellä kohderyhmää tai sen kriteerejä tarkemmin. Esimerkiksi kunnan tai kaupungin sosiaalitoimi tai perhetyö voi ohjata asiakkaina olevia isiä siihen. Nuorisotoimi vastaavasti voisi esimerkiksi tilatessaan tämän ryhmän, markkinoida sitä avoimena ryhmänä kaikille isille.

7.1 Tavoite

Isä-lapsiryhmän päämääränä on tukea isän ja lapsen myönteistä vuorovaikutusta sekä turvallista kiintymyssuhdetta. Tavoitteena on tukea sellaista isyyttä, jossa isä panostaa lapsen kasvatukseen, hoitoon ja läsnäoloon. Isä-lapsiryhmä tarjoaa isille mahdollisuuden tutustua samassa elämäntilanteessa oleviin isiin ja saada ja antaa vertaistukea. Lisäksi isien välisissä keskusteluissa tavoitteena on vahvistaa isän reflektiivistä kykyä tunnistaa ja tulkita lapsen viestejä ja vastata niihin. Työmenetelmänä näissä keskusteluissa käytetään reflektiivisyyttä edistäviä kysymyksiä, joiden avulla isää rohkaistaan pohtimaan lapsen kokemuksia, ajatuksia ja tunteita.

Isä-lapsiryhmässä on käytävien keskustelujen tavoitteena, että isien ymmärrys lapsen näkökulmaa ja hänen käytöksensä taustalla olevia tunteita kohtaan lisääntyy. Tavoitteena on myös, että keskustelut auttavat isää ymmärtämään paremmin omia reaktioita erilaisissa tilanteissa.

Ryhmänohjaajan tehtävänä ei ole antaa ohjeita tai neuvoja isyyteen. Ohjaaja auttaa isiä kysymysten avulla kuuntelemaan lastaan, puolisoaan ja itseään. Ryhmässä toimimalla aktivoidaan isiä ja lapsia, saadaan onnistumisia, opitaan yhdessä, koetaan yhteisöllisyyttä, elämyksiä ja tekemisen riemua.

Ryhmän isien ja lasten yhteisissä, toiminnallisissa osioissa tavoitteena on vahvistaa isän ja lapsen välistä vuorovaikutusta sekä lisätä heidän yhdessäoloa. Isä-lapsiryhmä tarjoaa lapsille uusia sosiaalisia tilanteita ja toimintaympäristöjä, yhteistä aikaa isän kanssa ja mahdollisuuden uusien harrastusten ja ystävien löytymiseen.

Isän kannattaa kannustaa lastaan leikkiin ja liikkumiseen ja olla siinä myös itse osallisena. Leikki-ikäisen lapsen kohdalla tulisi liikuntaa lähestyä leikin kautta. Lapselle on tärkeää saada kokemus yhdessä isän kanssa leikkimisestä ja liikkumisesta. Lasten liikunnassa tulee kiinnittää huomiota virikkeisiin ja luovuuteen. Lisäksi on tärkeää tehdä siitä kivaa ja synnyttää yhdessä tekemisen riemua.

Isä-lapsiryhmässä jokainen lapsi ja myös isä saa olla oma itsensä. Toimintaa toteutetaan lasten ehdoilla. Ryhmässä lasten välistä vuorovaikutusta sekä muiden huomiointamista tuetaan. Isillä ja lapsilla on mahdollisuus saada ilon ja onnistumisen kokemuksia. Toiminta tarjoaa vuorovaikutustilanteita ja hetkiä, joista aikuisilla ja lapsilla on mahdollisuus rakentaa yhteisiä positiivisia muistoja.

7.2 Haastattelu

Ryhmään tulevat isät haastatellaan ennen ryhmän alkamista. Tällöin ohjaaja voi jo ennakkoon kartoittaa isän elämäntilannetta, kertoa ryhmän toiminnasta ja tarkoituksesta sekä tiedustella myös isän mahdollisia toiveita. Kahden kesken keskustellessa on hyvä puhua myös henkilökohtaisemmistakin asioista. Haastatteluun varataan aikaa tunti.

Haastattelun kysymykset:

- Kirjataan isän perustiedot: nimi, ikä, sähköposti, puhelin, lasten nimet, iät ja sukupuolet.
- Kerro hieman itsestäsi ja perheestäsi?
- Kerro elämäntilanteestasi muuten?
- Mistä sait tietoa ryhmästä ja mikä sai sinut hakeutumaan siihen?
- Ohjaaja kuvailee kokoontumisten sisältöjä ja kysyy mitä isä ajattelee niistä.
- Olisiko hänellä toiveita ryhmän suhteen?
- Mitkä viikonpäivät ja kellonajat hänelle sopisivat parhaiten?

Haastattelun yhteydessä isät saavat ennakkotehtävän, jonka he valmistelevat ensimmäiselle kerralle. Ennakkotehtävänä on pohtia mitä kuuluu hyvään isyyteen? Ja kuinka hän pystyy ilmentämään ja käytännössä toteuttamaan omassa isyydessä?

Ryhmän kokoontumispäivät ja kellonajat päätetään haastattelu kierroksen jälkeen, kun on tiedossa mitkä ajankohdat sopisivat ryhmäläisille parhaiten. Ohjaaja vastaa, että tapaamiset aloitetaan ja lopetetaan sovittuna aikana. Kullakin tapaamisella on oma teemansa.

7.3 Rakenne ja tapaamisten perusrunko

Isä-lapsiryhmä koostuu kahdeksasta viikon välein järjestettävästä tapaamisesta. Yhden kokoontumisen kesto on puolitoista tuntia. Ohjaaja vastaa tilojen järjestämisestä. Olisi toivottavaa, että kokoontumiset olisivat aina samassa paikassa, vaikka teemat vaihtuvat ja niiden toteuttamiseen tarvitaan erilaisia tiloja. Kuitenkin muun muassa nuorisotalot olisivat toimivia paikkoja. Niistä useasti löytyy vaihtoehtoisia tiloja, joissa kokoontumiset voisivat olla samassa rakennuksessa. Aloituskerran jälkeen ryhmä toimii suljettuna ryhmänä. Siihen ei oteta enää uusia isiä tai lapsia mukaan.

7.4 Ryhmän pelisäännöt

Ryhmän pelisäännöt sovitaan aloituskerralla yhteisesti ryhmäläisten kanssa. Ohjaaja kuitenkin huolehtii, että seuraavaksi luetellut pelisääntöehdotukset nostetaan keskusteluun, mikäli ne tai niitä lähellä olevia asioita ei tule itse isiltä. Esille nousevista pelisäännöistä keskustellaan, mitä ne käytännössä tämän ryhmän kohdalla tarkoittavat? Yhdessä keskustellen sovitut pelisäännöt edistävät ryhmän turvallisuutta ja toimivuutta. Lopuksi ryhmän pelisäännöt kirjataan esitystaululle ja ne ovat aina kokoontumisten yhteydessä kiinnitetty seinälle näkyviin.

Ehdotuksia pelisäännöiksi:

- Keskusteluissa noudatetaan luottamusta ja vaitiolovelvollisuutta.
- Keskinäinen kunnioitus.
- Keskustelun pelisäännöt; kaikille tilan antaminen, vuoropuhelu ja kiinnostus toisten ajatuksia kohtaan suotavaa.
- Ei tehdä päätöksiä toisten puolesta, ei olla ”kaikkietäviä”.
- Tunteiden näyttäminen ja sanoittaminen on sallittua.
- Toiminnallisissa osioissa keskitytään lapseen, huomioidaan myös muita ja puhalletaan ”yhteen hiileen”.
- Ristiriidat selvitetään heti.
- Lasten fyysinen ja henkinen turvallisuus on kaikkien vastuulla.
- Myönteiseen ja kannustavaan ilmapiiriin panostetaan.
- Muut asiat.

7.5 Kokoontumiskerrat

Ensimmäisen kokoontumiskerran teemana on isyys. Tavoitteena on tutustua sekä herättää keskustelua siitä, miten isät kokevat isyyden sekä edistävät isyyden kokemusta, vahvistavat isyyden tunnetta ja isyydessä kasvamista.

Toisen kokoontumiskerran teemana on vuorovaikutus lapsen kanssa. Tavoitteena on, että isät aikaisempaa tarkemmin osaavat tunnistaa lapsensa tunteita, toiveita ja odotuksia. Lisäksi on tavoitteena, että isien keskinäinen isyyden jakaminen lisääntyy.

Kolmannen kokoontumiskerran teemana on parisuhde ja tasavertainen vanhemmuus. Tavoitteena on kiinnittää huomiota parisuhteeseen ja rohkaista isiä siitä huolehtimiseen. Lisäksi tavoitteena on lisätä tasavertaisen vanhemmuuden toteutumista heidän perheissään.

Neljännän kokoontumiskerran teemana on puutyö. Tavoitteena on tutustuttaa lapsia keskenään. Lisäksi tavoitteen on tarjota lapsille uusia elämyksiä, onnistumisia ja yhteisiä hetkiä isän kanssa. Tällä kertaa uusi ympäristö ja toiminta tarjoavat myös isille mahdollisuuksia luontevaan keskusteluun.

Viidennen kokoontumiskerran teemana on liikunta. Tavoitteena on tutustuttaa lapsia keskenään. Lisäksi tavoitteena on tarjota lapsille liikunnallisia elämyksiä, onnistumisia ja yhteisiä hetkiä isän ja toisten lasten kanssa. Tällä kertaa taas uusi ympäristö ja toiminta tarjoavat ohjatusti sopivan vapaamuotoista liikuntaa.

Kuudennen kokoontumiskerran teemana on leipominen. Tavoitteena on rohkaista lasta luovaan toimintaan. Lisäksi tavoitteena on antaa lapsille kokemus oman isän kanssa työskentelystä keittiössä.

Seitsemännän kokoontumiskerran teemana on retken suunnittelu. Tavoitteena on suunnitella turvallinen ja mukava sekä yhteisöllisyyttä ja elämyksiä tarjoava päiväretki. Kaikki saavat osallistua suunnitteluun.

Kahdeksannella kokoontumiskerralla toteutetaan yhdessä suunniteltu retki. Usealle nykylapselle metsään meneminen sekä nuotiolla istuminen on elämys, yhteinen seikkailu isän kanssa, josta jää mukava muisto. Retkillä on mahdollisuus toteuttaa iso määrä erilaista toimintaa. Uusi ympäristö, pieni jännitys, hyvät eväät ja seura antavat hyvän pohjan onnistuneelle retkelle. Retken päätteeksi keräännytään rinkiin, käydään kokemusta yhteisesti läpi ja ohjaaja kerää näin jo suullista palautetta. Tämän lisäksi isät vielä täyttävät lastensa kanssa kirjallisen palautekyselyn.

7.6 Palaute

Ryhmän päätteeksi ohjaaja kerää kaikilta kirjallisen palautteen, jonka isät täyttävät yhdessä lastensa kanssa. Palautteessa tulisi kysyä seuraavia asioita:

Isille:

- Vastasiko isä-lapsiryhmä odotuksiasi?
- Kuinka koit isien väliset keskustelu kolmella ensimmäisellä kerralla?
- Miten toimivia olivat isien ja lasten väliset kokoontumiskerrat?
- Miten retki mielestäsi onnistui?
- Mitä kehittämissideoita antaisit isä-lapsiryhmälle?
- Muuta palautetta?

Lapsille:

- Mikä oli isä-lapsi ryhmässä parasta? Mikä huonointa?
- Opitko jotakin uutta?
- Saitko viettää tarpeeksi aikaa isän kanssa?
- Mitä muuta olisi ollut vielä kiva tehdä?

Lopuksi voidaan vielä yhteisesti pohtia olisiko ryhmällä halukkuutta jatkaa omatoimisenä ryhmänä ja toimisiko tämä ajatus mahdollisesti?

8 ARVIOINTI

Opinnäytetyötäni varten läpikäymässäni kirjallisuuskatsauksessa ilmeni, että isyyden kokemus isällä vahvistuu, kun hän pääsee käsittelemään isyyttään ja sen kautta muodostamaan oman käsityksen siitä ja sen jälkeen toteuttamaan sitä. Tämän kaltaista kehitystä voidaan tukea, kun herätellään isä pohtimaan näitä asioita. Isyys on niin laaja käsite, että sitä täytyy lähestyä tietyiltä osin. Valita ne asiat, jotka ovat oleellisia. Isän varsinainen panostus tai muutos isyyteen ei synny ohjaajan käskystä, vaan isän itsensä täytyy se sisäistää ja olla valmis panostamaan siihen myös jatkossa. Isillä täytyy olla mahdollisuus miettiä omaa isyyttään ja saada peilata sitä muiden kanssa.

Isällä on aivan oma merkityksensä lapsen kasvulle ja kehitykselle. Heidän välilleen syntyy omanlaisensa kiintymyssuhde, jonka merkitys korostuu leikki-ikäisen lapsen kehityksessä. Isällä näyttäisi olevan erityinen merkitys lasten itsetunnon kehittymisessä. Keskimääräistä enemmän lastensa kasvatukseen osallistuvan isän lapsissa on nähtävissä muita parempaa koulumenestystä, taitavammat ongelmanratkaisutaidot sekä hyvät vuorovaikutustaidot. Isät voivat luottaa omiin taitoihinsa isänä ja uskoa omaan tapaan toimia.

Isän hoiva, huolehtiminen ja leikkiminen ovat erilaista kuin äidin. Nämä miehiset ja naiselliset roolit tukevat toinen toisiaan. Molempien tapojen tulee saada riittävästi tilaa lapsen elämässä. Tasavertaisen vanhemmuuden toteutuminen ja molempien vanhempien tyytyväisyys parisuhteeseen, vaikuttaa kaikkien hyvinvointiin, myös lapsen. On kaikkien etu, että noihin asioihin kiinnitetään huomiota.

Isän ja lapsen välisen kiintymyksen syntymiseen ja kasvamiseen tarvitaan isien ja lasten yhdessäoloa ja vuorovaikutusta. Olennaista ei ole se mitä yhdessä tehdään, vaan se että tehdään ja lapselle tulee turvallinen kokemus siitä, että isä välittää ja on tarvittaessa käytettävissä. Ryhmän isien ja lasten toiminnallisiin osioihin valittiin yleisesti hyväksi havaittuja toimintoja.

Reflektiiviset kysymysasettelut ovat hyvä työväline isien väliseen keskusteluun. Ne laittavat isän miettimään asioita ensinnäkin omalta kannaltaan, mutta myös lapsen ja puolison. Tämä lisää sekä isän itsensä tuntemista, että lisää myös läheisten huomiointia ja ymmärtämistä.

Vertaistuki lisää vanhemmuuden osaamista. Muilta ryhmäläisiltä osallistuja saa tietoa, apua, tukea ja kannustusta isyyteen. Ryhmä tarjoaa myös uusia näkökulmia ja erilaisia tapoja toimia. Ryhmä mahdollistaa oman henkilökohtaisen ihmisenä kasvun sekä sosiaalisen verkoston laajentamisen. Ryhmäläiset saavat mahdollisuuden tavata samassa elämäntilanteessa olevia isiä. Isät saavat kokemuksen siitä etteivät ole yksin tai ainoita isyyteen liittyvien ajatustensa kanssa. Vertaisryhmä vastaa hyvin kysymykseen, miten isyyttä voi tukea.

Toiminnalliset osiot luovat vuorovaikutustilanteita lasten kanssa. Siinä oppii uusia asioita. Yhteisöllinen toiminta antaa mielekkäitä ja merkityksellisiä kokemuksia yhdessä muiden kanssa.

Opinnäytetyö kuvaa isyyttä ja sen merkitystä lapsen kasvulle ja kehitykselle. Lisäksi se kertoo mitkä tekijät parantavat perheen keskinäistä hyvinvointia. Isyyteen liittyvää aineistoa oli tarjolla paljon. Haastavaa oli rajata ja pitää asiat riittävän yksinkertaisina ja ymmärrettävinä. Opinnäytetyö löysi tavan käsitellä isyyttä ja tukea isien ja lasten välistä vuorovaikutusta vertaisryhmä keskustelujen ja ryhmätoiminnan keinoin.

Opinnäytetyön työstäminen lisäsi omaa ammatillista kehittymistä koko prosessin ajan. Lisäksi käsiteltävään aiheeseen perehtyminen syvensi omaa osaamista tältä osa-alueelta. Asioita joutui miettimään eri näkökulmista, perustelevaan ja keskittymään olennaiseen.

Näiden havaintojen pohjalta ja niihin perustuen opinnäytetyö on mallintanut yhdenlaisen tavan ilmentää ja läpikäydä edellä mainittuja aiheita.

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tuotos on ohjeistus isä-lapsiryhmän ohjaajalle. Opinnäytetyön tilaajana toiminut Tmi Vanninen-Vaattovaara sai yhden ryhmätoiminnan lisää omaan palvelutarjontaansa. Yritys tulee tarjoamaan tätä ryhmää muun pal-

velutarjontansa yhteydessä. Ryhmää markkinoitaessa on erityisesti kiinnitettävä huomiota niihin argumentteihin, joilla se eroaa muiden tahojen tarjolla olevista isä-lapsitoiminnoista. Tämän ryhmän erityinen ominaispiirre on sen moninaisuus.

Toimitin opinnäytetyöni Matti Kuusilehdon kommentoitavaksi. Kuusilehto on toiminut Mannerheimin Lastensuojeluliiton (MLL) Varsinais-Suomen piirin hallinnoimassa Isä-hankkeessa. Tuossa hankkeessa työskennellessään hän muun muassa kirjoitti MLL:n isä-lapsioppaan. Hänen mielestään opinnäytetyössäni mallinnettu isä-lapsiryhmä on tärkeää toimintaa ja sille on varmasti nykypäivänä tarvetta ja tilausta. Lisäksi hän koki, että isä-lapsiryhmä hyödyntää monipuolisesti erilaisia toimintatapoja. Mannerheimin Lastensuojeluliiton toiminnassa esimerkiksi on eriytetty isä-lapsikerhot, isä-lapsileirit ja isien keskusteluryhmät.

Työssään saamansa kokemuksen perusteella Matti Kuusilehto voi myös sanoa, että tähän ryhmään kootut isien ja lasten yhteiset toiminnalliset kokoontumiskertojen sisällöt ovat tarkoituksenmukaisia ja toimivia. Tämä opinnäytetyö on koonnut erilaiset toimintatavat samaan ryhmään kuuluvaksi. Kuusilehto piti tätä ratkaisua mielenkiintoisena ja toivoi saavansa kuulla myöhemmin ryhmän kokemuksista siihen osallistuneiden palautteista.

9 POHDINTA

Olen itse tämän opinnäytetyön aihepiiriin liittyen tehnyt töitä, joten kosketuspintaa näille asioille oli jo valmiiksi. Lisäksi olen myös isä, mikä on varmasti myös auttanut minua käsittämään ja käsittelemään tätä aihepiiriä koskettavaa kirjallisuutta. Kirjallisuuden tutustuminen oli antoisaa ja se kasvatti omaa asiantuntijuutta tähän asiaan.

Tässä opinnäytetyössä voidaan pitää eettisesti merkittävänä sitä, että aineisto on koottu kirjallisuudesta. Kun aineisto on koottu kirjallisuudesta, ei siinä ole riskiä yksittäisen henkilön tunnistamisesta tai muiden luottamuksellisten tietojen julkitulosta.

Oli haastavaa miettiä miten prosessoida isyyttä, siihen kun ei ole olemassa yhtä ja oikeaa tapaa, vaan se muodostuu useista eri elementeistä. Oleellista on, että isä lähtee tälle tutkimusretkelle itseensä ja isyyteensä. Tärkeintä ei ole lähtökohta, vaan matka, jonka tekee muodostaessaan ymmärrystä ja tapaa toimia isänä.

Oma haasteensa oli tiivistää tuota tietomäärää ja valita painopisteitä. Haastavaa oli myös lähteä soveltamaan kuinka tätä tietoa voisi hyödyntää ryhmätoiminnassa. Kun päädyin hyödyntämään vertaistukea isien välisissä keskusteluissa, sekä tuomaan malliin erillisen osion, jossa isät ja lapset ovat mukana.

Tällä opinnäytetyöllä mallinnettu isä-lapsiryhmä soveltuu monenlaiseen käyttöön. Sitä voidaan hyödyntää eri toimialoilla. Se esimerkiksi soveltuu korjaavaan työhön, varhaiseen puuttumiseen sekä ehkäisevään työhön. Toivottavasti ryhmää tullaan näkemään useissa eri yhteyksissä.

Millaiseksi isäkuva muuntuu vielä tulevaisuudessa? Ellei perheen aineellinen hyvinvointi ole enää isän varassa, mitä isyydestä jää jäljelle? Onko isyydellä jotakin ominaispiirteitä tai erikoislaatu, joka auttaa hahmottamaan miehen tehtävää perheessä ja lastensa elämässä? Tarvitaan jatkuvaa isyyden prosessointia, jotta näihin kysymyksiin voidaan jatkossakin vastata.

Tässä opinnäytetyössä on tuotettu isä-lapsiryhmän mallia. Ryhmä mahdollistaa sen sisällön ja toimintojen päivittämistä, joten sitä voi kehittää jatkossakin ryhmäläisten parhaaksi.

Edelleen kehitettäessä isä-lapsiryhmän toimintaa olisi hyvä pohtia muun muassa sitä, että kaikkien miesten elämäntilanteet eivät anna mahdollisuutta toteuttaa biologista isyyttä. Isyys on tapa olla suhteessa lapseen. Sitä voi toteuttaa biologisen isän lisäksi myös isoisä, äidin miesystävä tai vaikka eno. Lisäksi ydinperhe käsitys on laajentunut. Nykyisin tulisi enemmän pohtia miten esimerkiksi isäpuolen ja lapsipuolen yhdessäolo ja vuorovaikutus uusperheessä toteutuu tai kuinka etä-isä voi toteuttaa isyyttään.

On tutkittu, että isälle ja lapselle ei voisi syntyä sen kaltaista kiintymyssuhdetta kuin mitä olemme ymmärtäneet äidin ja lapsen välisellä kiintymyssuhteella. Viime aikoina on kuitenkin yleistynyt ajatusmalli, että isälle ja lapselle syntyvä kiintymyssuhde on olemassa, mutta määrittely lähtee erilaisista lähtökohdista kuin äidin ja lapsen. Mielestäni tämänkaltaista lähestymistapaa tulee tulevaisuudessa ottaa enemmän käyttöön. Isän merkitystä lapselle ei tule vähätellä.

LÄHTEET

Ajatuksia isyydestä. Vanhempainnetti. Mannerheimin Lastensuojeluliitto (luettu 12.11.2014). Luettavissa verkosta

http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/vanhemmuus_ ja_kasvatus/isyys

Alasuutari, Pertti. 1999. Laadullinen tutkimus. Helsinki: Gummerus.

Cacciatore, Raisa & Koiso-Kanttila, Samuli. 2012. Helsinki: Minerva Oy.

Halme, Nina. 2009. Isän ja leikki-ikäisen lapsen yhdessäolo –yhdessäoloa, isänä toimimiseen liittyvää stressiä ja isän tyytyväisyyttä parisuhteessa kuvaavan rakenneyhtälömallin kehittäminen ja arviointi. Akateeminen väitöskirja. Helsinki: Yliopistopaino

Hakala, Juha T. 2009. Isän kasvatustoppi. Helsinki: Gummerus.

Huttunen, Jouko. 2001. Isänä olemisen uudet suunnat. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Huttunen, Jouko. Miehet ja isät palvelujärjestelmien asiakkaana. Luento Isän ja perheen hyvinvointi –seminaarissa 8.11.2011.

Janhunen, Kristiina & Oulasmaa, Minna (toim.) 2008. Äidin kielletyt tunteet. Helsinki: Väestöliitto. Nykypaino Oy.

Johansson, Kirsi. 2007. Kirjallisuuskatsaukset –huomio systemaattiseen kirjallisuuskatsaukseen. Teoksessa Kirsi Johansson, Anna Axel, Anna Stolt, Riitta-Liisa Ääri. (Toim.) Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja sen tekeminen. Turku: Turun yliopisto.

Juvakka, Essi & Viljamaa Janne. 2002. Miehen mittainen isä. Helsinki: WSOY.

Järvinen, Tuomo. 2012. Lapset liikkumaan. Leikkejä, liikuntaa ja harjoituksia. Hämeenlinna: Karisto.

Kaukkila, Veli & Lehtonen, Elisa. 2008. Ryhmästä enemmän. Käsikirja ryhmänohjaajan taitoja tarvitsevalle. Helsinki: SMS-Tuotanto Oy.

Klemetti, Reija & Hakulinen-Viitanen, Tuovi. (toim.) Kansallinen äitiyshuollon asiantuntijaryhmä (Kirj.) 2013. Äitiysneuvolaopas. Suosituksia äitiysneuvolatoimintaan. Tampere: Suomen yliopistopaino Oy.

Kuusilehto, Matti 2013. Isä-lapsitoiminnan opas. Turku: Mannerheimin Lastensuojeluliiton Varsinais-Suomen piiri, Isä –hanke.

Niemistö, Raimo 1998. Ryhmän luovuus ja kehitysehdot. Tampere: Tammer-Paino.

Rajojen asettaminen. Vanhempainnetti. Mannerheimin Lastensuojeluliitto (luettu 12.11.2014). Luettavissa

http://www.mll.fi/vanhempiannetti/tietokulma/vanhemmuus_ ja_kasvatus/rajojen_asettaminen

Saneri, Ilmo & Tikka, Timo. 2012. Isyys kuulluksi, näkyväksi ja osallistuvaksi. Isyyden Tueksi –hanke 2008-2014 Väliraportti. Miessakit ry.

Sinkkonen, Jari. 1998. Yhdessä isän kanssa. Helsinki: WSOY.

Sinkkonen, Jari. 2001. Lapsen puolesta. Helsinki: WSOY.

Sinkkonen, Jari. 2012. Isäksi ensi kertaa. Helsinki: WSOY.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2004. Lastenneuvola lapsiperheiden tukena. Opas työntekijöille. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2004:14. Helsinki.

Tahkokallio, Keijo. 1996. Myönteinen ajattelu lasten kasvatuksessa –Miten sanotaan Ei myönteisellä tavalla. Helsinki: WSOY.

Tahkokallio, Keijo. 2005. Kotipesän lämpöä etsimässä. Kirja vanhemmuudesta, rakkaudesta ja rajoista. Helsinki: WSOY.

Yhteisöpedagogi. Humanistinen ammattikorkeakoulu. (Luettu 8.12.2014.) Luettavissa verkosta. <http://www.humak.fi/opiskelu/opiskelu-humakissa/yhteisopegagogi>

Vahvuutta vanhemmuuteen –hankkeen koulutusmateriaali. 2012. Mannerheimin Lastensuojeluliitto.

Vahvuutta vanhemmuuteen. Perheryhmän ohjaajan opas, luonnosversio 3. 2012. Mannerheimin Lastensuojeluliitto.

Vanninen-Vaattovaara, Janne. 2013. Perhevalmennuksen isäkokoontumiset -Opas isäkokoontumisten ohjaajalle. Raportti Kainuun perhevalmennusten yhteydessä kehitetyistä isäkokoontumisista. Kajaani: Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kainuun piiri, Isä-hanke.

Winnicott, D.W. 1981. Lapsi, perhe ja ympäristö. Helsinki: Weilin+Göös Oy

OHJEISTUS ISÄ-LAPSIRYHMÄN OHJAAJALLE

YLEISTÄ

Isä-lapsiryhmä on ryhmämuotoista toimintaa. Ryhmän tavoitteena on tukea ja vahvistaa isyyttä sekä lisätä isän ja lapsen välistä vuorovaikutusta ja keskinäistä kiintymystä. Ryhmä tarjoaa vertaistukea isille ja myönteisiä vuorovaikutus kokemuksia isien ja lasten kesken. Ryhmään otetaan 5-7 isää. Ryhmä on tarkoitettu isille ja heidän 5-7-vuotiaille, leikki- ja kouluikäisille lapsilleen. Isät voivat ottaa mukaan useamman lapsen, jos heidän ikä asettuu kohdalleen. Ikäraajassa on hyvä olla pientä joustoa. Jos toiminta on isälle ja lapselle tarpeellista ja lapsen kypsyys soveltuu toimintaan, niin heillä tulisi olla mahdollisuus osallistua ryhmään.

Miehen on hyvä pysähtyä välillä pohtimaan omaa isyyttään. Muiden isien kanssa mahdollistettu, ryhmämuotoisesti ja ammatillisesti ohjattu ryhmä voi antaa lisäarvoa tällaiselle prosessoinnille. On hyvä nähdä myös muiden tapoja toimia isänä ja kuinka he toimivat yhdessä lapsen kanssa. Yhtälailta lapsen on hyvä nähdä muita lapsia ja kuinka nämä lapset toimivat yhdessä isänsä kanssa. Muilta kuullut ajatukset ja kokemukset voivat auttaa jäsentämään omia ajatuksia isyydestä ja sen toteuttamisesta.

Tämä ryhmä tarjoaa merkittävän mahdollisuuden niille isille, jotka tuntevat neuvottomuutta isänä ja puolisona olemisessa. Niille joista tuntuu, että isyys on jotenkin yllättänyt, ettei ole osannut varautua tulevaan, niihin velvollisuuksiin, vastuuseen ja sitoutumiseen, jonka syntynyt lapsi tuo aina mukanaan vanhemmilleen. Ryhmä sopii myös niille isille, jota ovat kiinnostuneita pohtimaan ja syventämään kokemustaan isyydestä. Työmenetelmänä ryhmän keskusteluissa käytetään reflektiivisiä kysymysasetteluja.

ISIEN ESIHAASTATTELU

Ryhmään tulevat isät haastatellaan ennen ryhmän alkamista. Tällöin ohjaaja voi jo ennakkoon kartoittaa isän elämäntilannetta, kertoa ryhmän toiminnasta ja tarkoituksesta ja tiedustella myös isän mahdollisia toiveita. Kahden kesken keskustellessa on puhua myös henkilökohtaisemmistakin asioista. Haastatteluun varataan aikaa tunti.

Haastattelun yhteydessä isät saavat ennakkotehtävän, jonka he valmistelevat ensimmäiselle kerralle. Ennakkotehtävänä on pohtia mitä kuuluu hyvään isyyteen? Ja kuinka hän pystyy ilmentämään ja käytännössä toteuttamaan omassa isyydessä?

Ryhmän kokoontumispäivät ja kellonajat päätetään haastattelu kierroksen jälkeen, kun on tiedossa mitkä ajankohdat sopisivat ryhmäläisille parhaiten. Ohjaaja vastaa, että tapaamiset aloitetaan ja lopetetaan sovittuna aikana. Kullakin tapaamisella on oma teemansa.

RYHMÄN RAKENNE JA TAPAAMISTEN PERUSRUNKO

Isä-lapsiryhmä koostuu kahdeksasta viikon välein järjestettävästä tapaamisesta. Yhden kokoontumisen kesto on puolitoista tuntia. Ohjaaja vastaa tilojen järjestämisestä. Olisi toivottavaa, että kokoontumiset olisivat aina samassa paikassa, vaikka teemat vaihtuvat ja niiden toteuttamiseen tarvitaan erilaisia tiloja. Kuitenkin muun muassa nuorisotalot olisivat varsin ihanteellinen paikka, sieltä kun useasti löytyy vaihtoehtoisia tiloja, niin että kokoontumiset voisivat kuitenkin olla aina samassa rakennuksessa. Aloituskerran jälkeen ryhmä toimii suljettuna ryhmänä. Siihen ei oteta enää uusia isiä tai lapsia mukaan.

Isä-lapsiryhmä koostuu kolmesta isien keskeisestä tapaamisesta, joissa keskitytään keskustelemaan yhteisesti isyydestä, isän ja lapsen välisestä vuorovaikutuksesta sekä parisuhteesta ja tasavertaisesta vanhemmuudesta.

Keskustelu kokoontumisten jälkeen on viisi kokoontumista yhdessä isien ja lasten kanssa. Tällöin keskitytään isien ja lapsien väliseen vuorovaikutukseen sekä yhdessäoloon ja yhdessä tekemiseen. Ryhmän lopetus huipentuu yhdessä suunnitellulle ja tehtävälle päiväretkelle.

Ryhmän keskustelu teemat on valittu sillä kriteerillä, että ne tukevat ryhmän tavoitteisiin pääsyä. Lisäksi toiminnallisten kokoontumisten teemat on valittu yleisesti hyväksi koetuista vapaa-ajan harrasteista, joissa on kasvattavia ja osallisuutta tukevia elementtejä.

1. KOKOONTUMINEN: ISYYS

Ensimmäisen kerran tavoitteena on tutustua sekä herättää keskustelua siitä, miten isät kokevat isyyden sekä edistää isyyden kokemusta, vahvistaa isyyden tunnetta ja isyydessä kasvamista. Kolmelle ensimmäiselle kerralle tulisi olla ryhmätila käytettävissä, jossa on hyvät nojatuolit ja mahdollisuus asettua ringiin.

Ensimmäisellä kerralla esittäydytään. Ohjaaja huolehtii, että kaikki isät kokevat itsensä tervetulleiksi. Ohjaaja kertoo vielä ryhmän tarkoituksen ja tavoitteet. Jatkossa ryhmän keskusteluissa voi nousta esille vaikeitakin asioita. On hyvä ääneen todeta, että ryhmä ei ole kuitenkaan terapiaryhmä. Voi olla ettei mies ole tottunut käsittelemään, jakamaan ja kohtaamaan asioitaan, niin se voi käydä hänelle raskaaksi. Silloin asiasta on hyvä puhua ohjaajalle. Mikäli jokin asia vaivaa erityisesti isää, niin ohjaaja voi ohjata hänet tarvittavan avun piiriin.

Tämän jälkeen muodostetaan yhteiset pelisäännöt. Ohjaaja huolehtii, että seuraavaksi luetellut pelisääntöehdotukset nostetaan keskusteluun, mikäli ne tai niitä lähellä olevia asioita ei tule itse isiltä. Esille nousevista pelisäännöistä keskustellaan, mitä ne käytännössä tämän ryhmän kohdalla tarkoittavat? Yhdessä keskustellen sovitut pelisäännöt edistävät ryhmän turvallisuutta ja toimivuutta. Lopuksi ryhmän pelisäännöt kirjataan fläppipaperille ja ne ovat aina kokoontumisten yhteydessä kiinnitety seinälle näkyviin

Ehdotuksia pelisäännöiksi:

- Keskusteluissa noudatetaan luottamusta ja vaitiolovelvollisuutta
- Keskinäinen kunnioitus.
- Keskustelun pelisäännöt; kaikille tilan antaminen, vuoropuhelu ja kiinnostus toisten ajatuksia kohtaan suotavaa.
- Ei tehdä päätöksiä toisten puolesta, ei olla "kaikkietäviä".
- Tunteiden näyttäminen ja sanoittaminen on sallittua.
- Toiminnallisissa osioissa keskitytään lapseen, huomioidaan myös muita ja puhalletaan "yhteen hiileen".
- Ristiriidat selvitetään heti.
- Lasten fyysinen ja henkinen turvallisuus on kaikkien vastuulla
- Myönteiseen ja kannustavaan ilmapiiriin panostetaan
- Muut asiat.

Pelisääntöjen muodostamisen jälkeen puretaan ennakkotehtävä. Kukin kertoo vuorollaan mitä hänen mielestään kuuluu hyvään isyyteen. Ohjaaja kokoaa näitä asioita yhteisesti fläppipaperille, joka on kiinnitetty seinään kaikkien nähtäville. Tämän jälkeen käydään yleiskeskusteluna, kuinka isät pystyvät ilmentämään ja käytännössä toteuttamaan näitä asioita omassa isyydessä? Jotta ohjaajalla on riittävästi valmiuksia ohjata tämän kaltaista keskustelua. Hänen tulee olla hyvin sisäistänyt tähän opinnäytetyöhön kootut asiat isyyden merkityksestä. Nämä kysymykset herättävät isää reflektiiviseen ajatteluun. Mikäli aikaa vielä jää, niin voidaan kysymystä syventää ja viedä keskustelua vielä reflektiivisemmälle tasolle. Eli, kuinka he kokevat lapsensa ajattelevan siitä mikä tekee isästä hyvän isän?

Kotitehtäväksi isät saavat viikon ajalta valita yhden vuorovaikutustilanteen, jossa hän sekä lapsi ovat pahoittanut mielensä. Lisäksi valmistautuvat kertomaan tuosta tilanteesta muille. Toisena tehtävänä isillä tulee tarkkailla lastaan viikon ajan ja huomata sekä painaa mieleen yksi tai kaksi sellaista vuorovaikutustilannetta lapsen kanssa, joissa lapsi on ollut erityisen iloinen ja hänestä on välittynyt, että se hetki isän kanssa on ollut lapselle erityisen merkityksellinen.

2. KOKOONTUMINEN: VUOROVAIKUTUS LAPSEN KANSSA

Toisen kokoontumiskerran tavoitteena on, että isät aikaisempaa tarkemmin osaavat tunnistaa lapsensa tunteita, toiveita ja odotuksia. Lisäksi tarkoituksena on, että isien keskinäinen jakaminen lisääntyy.

Kokoontumisen aluksi käydään kuulumiskierros. Miten on viikko mennyt? Ohjaaja antaa myös mahdollisuuden isille kommentoida viime kertaa. Tämän jälkeen puramme kotitehtävän. Kukin kertoo vuorollaan vuorovaikutustilanteen, jossa hän sekä lapsi on pahoittanut mielensä. Ohjaaja kysyy jatkokysymyksinä miltä isästä oli tilanteen eri vaiheissa tuntunut ja miltä hän ajatteli lapsesta tuntuneen. Lisäksi puramme tilannetta osiin ja mietimme olisiko jossakin tilanteen vaiheessa voinut toimia toisin ja miettiä kuinka sitten asia olisi edennyt? Olisiko se enennyt jotenkin eri lailla?

Seuraavaksi käydään läpi toinen kotitehtävä. Nyt isät kertovat vuorollaan yhdestä tai kahdesta vuorovaikutus tilanteesta lapsen kanssa, joissa lapsi on ollut erityisen iloinen ja hänestä on välittynyt, että se hetki isän kanssa on ollut lapselle erityisen merkityksellinen. Seuraavaksi ohjaaja kysyy: ”mitähän lapsi on mahtanut tuolloin ajatella?” Ohjaaja panostaa kysymyksissä jatkokysymyksiin ja kommentteihin, jotta saadaan dialogia. Lisäksi ohjaaja voi kysyä muissa heränneitä ajatuksia asiaan liittyen.

Kotitehtäväksi seuraavalle kerralle isät valmistautuvat kertomaan mihin hän aikanaan puoliossaan ihastui. Lisäksi he miettivät mihin mahtoi puoliso ihastua hänessä. Lisäksi heidän tulee miettiä mikä puolison hyvä piirre on ikään kuin periytynyt tai siirtynyt ja näkyy heidän yhteisessä lapsessaan ja yhtäläillä mikä hänen hyvä piirre on

lapsessa nähtävissä? Kolmantena tehtävänä on kuvailla sitä, kuinka isien mielestä tasavertainen vanhemmuus heidän perheessään toteutuu? Kevennykseksi voi sanoa, että mikäli näkee tarvetta näitä tehtäviä varten keskustella puolisonsa kanssa, niin se on myös luvallista.

3. KOKOONTUMINEN: PARISUHDE JA TASAVERTAINEN VANHEMMUUS

Kolmannen kokoontumiskerran tavoitteena on kiinnittää huomiota parisuhteeseen ja rohkaista isiä siitä huolehtimiseen. Lisäksi tavoitteena on lisätä tasavertaisen vanhemmuuden toteutumista heidän perheissään.

Kokoontumisen aluksi käydään kuulumiskierros. Miten on viikko mennyt? Ohjaaja antaa myös mahdollisuuden isille kommentoida viime kertaa. Tämän jälkeen puramme kotitehtävän. Isät kertovat vuorollaan mihin he aikoinaan puoliossaan ihastuivat? Lisäksi he miettivät mihin mahtoi puoliso ihastua hänessä? Samalla kertaa he myös kertovat mikä puolison hyvä piirre on ikään kuin periytynyt tai siirtynyt ja näkyy heidän yhteisessä lapsessaan ja yhtäläillä mikä hänen hyvä piirre on lapsessa nähtävissä?

Seuraavaksi käydään uusi kierros, jolloin isät kertovat kuinka tasavertainen vanhemmuus heidän perheessään toteutuu? Mikäli aikaa vielä jää, niin tasavertaisuuden kokemusta voi avata enemmän, että hänellä sen puolesta enemmän toivomisen varaa, entä näkeekö hän ehkä puoliossalla olevan toisaalta asian liittyen toivomisen varaa ja jos, niin mitä?

Seuraavalle kerralle ohjaaja ehdottaa erilaisia puolivalmiita puutöitä. Sellaisia, joihin on osat jo valmiina, mutta niitä joutuu vielä vähän esimerkiksi hiomaan hiekkapaperilla ja sitten eri osat kiinnitetään vasaralla ja nauloilla tai ruuvataan ruuvimeisselillä. Isät vievät ehdotukset lapsille ja lapset saavat ennakkoon valita, millaisen työn haluavat rakentaa. Isät ilmoittavat lapsensa valinnasta seuraavana

päivänä. Monesta hyvin varustellusta kaupasta tai nettikaupasta näitä koottavia puutöitä on saatavilla. Tätä asiaa ohjaajan täytyy valmistella ja ennakkoon jo selvittää mistä ja millä aikataululla tuollaisia välineitä on saatavilla.

Toki voi käyttää luovuutta tai isien omaa osaamista ja mahdollisuuksia. Jos joku on puutöiden tai vastaavien tehtävien kanssa tekemisissä ja löytyy kehittäviä ajatuksia ja halukkuutta ja aikaa valmistella vastaavaa, niin se on tervetullutta. Tai, että isät yhdistäisivät voimiaan ja ideoitaan tässä asiassa. Monesti tämän kaltaiset puuaskartelu-koottavat ovat lastenkin itsensä tehtävissä, jos näin ei ole, niin onhan nyt isä apuna lapselle.

4. KOKOONTUMINEN: PUUTYÖ

Neljännän kokoontumiskerran tavoitteena on tutustuttaa lapsia keskenään. Lisäksi tavoitteen on tarjota lapsille uusia elämyksiä, onnistumisia ja yhteisiä hetkiä isän kanssa. Tällä kertaa uusi ympäristö ja toiminta tarjoavat myös isille mahdollisuuksia luontevaan keskusteluun.

Tämän kerran kokoontumista varten ohjaaja varaa kerhotoimintaa soveltuvan tilan, jossa on isot pöydät ja näin ollen riittävästi pöytätilaa rakentaa puutöitä. Aluksi käymme esittäytymiskierroksen. Asettaudutaan lattialle ringiin ja pehmeää palloa toisillemme heittämällä, niin aina pallon saatuaan Kukin isä ja lapsi esittelevät itsensä, kertovat nimen, iän, lempiväriä ja minkä puutyön valitsi tälle kertaa tehtäväksi.

Ohjaaja johdattelee puutyön kokoamisohjeisiin ja sen eri vaiheisiin. Hän kertoo mistä saa työkaluja ja muita tarvittavia välineitä. Mistä löytyy hiekkapaperit, meisselit, liimat maalit, pensselit ja niin edelleen. Ohjaaja kertoo myös selkeästi säännöt toiminnalle, esimerkiksi työkalujen käytöstä, juoksemisesta työkalujen kanssa sekä omien jälkien siivoamisesta. Lähtökohtana on, että lapset tekevät niin paljon kuin mahdollista itse ja isät ovat neuvomassa ja auttamassa. Kuten myös ohjaaja on tarvittaessa kaikkien apuna.

Kun työt ovat valmiina, niin niistä järjestetään pieni näyttely. Kaikki pääsevät näkemään muiden työt ja isillä ja lapsilla on mahdollisuus kertoa ja esitellä työtään tai kuvailla tekoprosessista. Osallistujat voivat myös kertoa miltä tämä kerta tuntui?

Lopuksi ohjaaja ohjeistaa osallistujat seuraavaa kertaa varten. Tuolloin on tarkoitus hieman liikkua, joten jumppavarustus mukaan. Riittää, kun on t-paita, verkkarihousut ja jalkaan sisäkengät, jumppatossut, pitävät sukat tai avojaloinkin pärjää. Seuraavalla

kerralla on myös tarkoitus tehdä lapsille liikuntarata. Kukin isä saa lapsensa kanssa tehtäväkseen suunnitella yhden liikuntarastin radan varten. Suunnittelussa tulee huomioida, että se soveltuu kaikille ja on turvallinen. Lisäksi isät varmistavat viikon aikana, että tuo on toteutettavissa tilojen ja välineiden puolesta, eikä tule päällekkäistä suunnitelmaan toisten kanssa.

5. KOKOONTUMINEN: LIIKUNTA

Viidennen kokoontumiskerran tavoitteena on tutustuttaa lapsia keskenään. Lisäksi tavoitteena on tarjota lapsille liikunnallisia elämyksiä, onnistumisia ja yhteisiä hetkiä isän ja toisten lasten kanssa. Tällä kertaa taas uusi ympäristö ja toiminta tarjoavat ohjatusti sopivan vapaamuotoista liikuntaa.

Sivu 9

Aluksi keräännytään ringiin. Ohjaaja näyttää esimerkillään kuinka tällä kertaa keräämme toistemme nimet. Ohjaaja sanoo oman nimen ja lähtee sen jälkeen hölkkämällä kiertämään ringin ulkokehää. Samalla muut taputtavat käsiään yhteen ja toistavat hölkkääjän nimeä suorituksen ajan. Hölkkääjä palaa paikalleen ja vierellä oleva tekee saman ja kukin sitten taas vuorollaan.

Tämän jälkeen rakennetaan liikuntarata yhdessä. Ohjaaja on ennakkoon miettinyt radan rastien järjestyksen, reitin ja paikan. Isät ja lapset rakentavat itse

suunnittelemansa rastin ohjaajan osoittamaan paikkaan. Radan valmistuttua isät kiertävät rataa yhdessä lastensa kanssa.

Mikäli vielä jää aikaa, niin ohjaaja on valmistautunut joidenkin leikkien tai pelin ohjaukseen. Esimerkiksi polttopallo on varsin toimiva leikki-ikäisten lasten kanssa. Myös erilaiset hippaleikit ovat toimivia.

Lopuksi voidaan vielä kerääntyä ringiin ja käydä läpi miltä tämä kerta tuntui? Sitten lopuksi yhteen ääneen huudahtamalla kiittää kaikkia ja nähdään taas ensi kerralla!

Ohjaaja antaa ohjeet kuinka osallistujat löytävät seuraavan kerran kokoontumiseen, jolloin on tarkoitus leipoa pullia. Rajallisen ajan vuoksi ohjaaja valmistelee pullataikinan, että isille ja lapsille jää riittävästi aikaa leipoa ja vielä paistaa pullat.

6. KOKOONTUMINEN: LEIPOMINEN

Kuudennen kokoontumiskerran tavoitteena on rohkaista lasta luovaan toimintaan. Lisäksi tavoitteena on antaa lapsille kokemus oman isän kanssa työskentelystä keittiössä.

Aluksi keräännytään pöydän äärelle ja tervehditään toisiamme. Ohjaaja kertoo, että pullataikina on tehty jo valmiiksi. Kukin lapsi saa tehdä kolme pullaa, yhden itselleen, yhden isälle ja yhden äidille. Isät tekevät itselleen, lapselleen ja vaimolleen. Muuten tyyli on vapaa. Tämän jälkeen käydään vielä kierros läpi ja kukin lapsi voi kertoa äitinsä nimen.

Kun pullia paistetaan uunissa, niin tälle aikaa ohjaajan on hyvä valmistella jotain yhteistä tekemistä. Esimerkiksi tilassa voisi toimia, että ohjaaja antaa isille ja lapsille tehtäväksi muodostaa omia kehojaan yhteisesti käyttäen patsaan. Kun patsas on suunniteltu ja kerran sen toimivuutta kokeiltu, niin sen voi esitellä muille. Mikäli jää aikaa, niin jatkopatsaita voidaan muodostaa isä-lapsi pareittain. Lopuksi voidaan tehdä vaikka koko ryhmän yhteinen patsas, josta ohjaaja voi ottaa valokuvan, jos se kaikille sopii.

Pullien valmistuttua järjestetään taas pieni näyttely. Kaikki pääsevät näkemään muiden leivonnaiset ja isillä ja lapsilla on mahdollisuus kertoa ja esitellä työtään tai kuvailla leivontaprosessista. Osallistujat voivat myös kertoa miltä tämä kerta tuntui? Tämän jälkeen ohjaaja kertoo, että seuraavalla kerralla on tarkoitus suunnitella ryhmän päätöskerran yhteistä päivänretkeä. Lopuksi taas yhteen ääneen huudahtamalla kiittää kaikkia ja nähdään taas ensi kerralla.

7. KOKOONTUMINEN: RETKEN SUUNNITTELU

Seitsemännen kerran kokoontumisen tavoite on suunnitella turvallinen ja mukava sekä yhteisöllisyyttä ja elämyksiä tarjoava päivänretki. Kaikki saavat osallistua suunnitteluun.

Tälle kertaa ohjaaja on tilannut 2-3 lasten hoitajaa. Heidän ei tarvitse valmistautua lapsiryhmän leikittämiseen. Suunnittelu toteutetaan kerhotilassa, jossa lapsilla on

käytettävissään leluja ja pelejä. Lastenhoitajat huolehtivat, että leikki sujuu mukavasti.

Aluksi ideariihin tyylisesti kerätään kaikkia ideoita luontoretkeen liittyen. Minne se tehtäisiin ja mitä siellä voitaisiin tehdä? Kukin voi kiinnittää seinälle näkyviin ehdotuksen tarkasta retkikohteesta tai kuvauksen millainen sen olisi hyvä olla. Tämän jälkeen kohteiden alle kerätään liimalapuilla ideoita, että mitä siellä voitaisiin tehdä? Kun tämä on tehty, niin kukin saa valita kaksi suosikkikohtettaan. Mieluisimpaan saa laittaa numeron kaksi ja toiseksi mieluisimpaan numero ykkösen. Eniten pisteitä saanut paikka valitaan retkikohteeksi. Tämän jälkeen siirrellään tekemisehdotuksia, joita

näkisimme voivan siellä toteuttaa. Ideariihin työskentelyssä lapset voivat olla mukana siltä osin kuin haluavat ja jaksavat. Kun paikka ja tekeminen on päätetty, niin siirrytään isien kanssa tekemään tarkempaa suunnitelmaa ja käytännön järjestelyjä, varustelut ja tehtävien jakoja. Kuka tekee mitäkin, miten tehdään ja niin edelleen. Turvallisuusasiat on oltava ehdottomasti huomioituina. Seuraavan kokoontumisen välillä kaikki ovat valmistelleet omat tehtävänsä. Suotavaa on, että retkeen liittyy pientä vaellusta, kalastusta, ruuan laittoa, metsään tutustumista, ehkä aarteiden etsintää, ehkä helppoa suunnistusta, tehtävärasteja sekä maastoon soveltuvia leikkejä ja pelejä.

8. KOKOONTUMINEN: RETKI

Usealle nykylapselle metsään meneminen sekä nuotiolla istuminen on elämys, yhteinen seikkailu isän kanssa, josta jää mukava muisto. Retkillä on mahdollisuus toteuttaa iso määrä erilaista toimintaa. Uusi ympäristö, pieni jännitys, hyvät eväät ja seura antavat hyvän pohjan onnistuneelle retkelle.

Retken päätteeksi keräännytään rinkiin, käydään kokemusta yhteisesti läpi ja ohjaaja kerää näin jo suullista palautetta. Tämän lisäksi isät vielä täyttävät lastensa kanssa kirjallisen palautekyselyn. Lopuksi voidaan vielä yhteisesti pohtia olisiko ryhmällä halukkuutta jatkaa omatoimisena ryhmänä ja toimisiko tämä ajatus mahdollisesti?

Liite 2

ISIEN ESIHAASTATTELU LOMAKE

Isän nimi ja ikä:

Lasten nimet ja ikä:

Yhteystiedot:

1. Kertoisiko omin sanoin hieman itsestäsi ja perheestäsi?
2. Kerro elämäntilanteestasi muuten?
3. Mistä sait tietoa tästä ryhmästä ja miksi halusit hakea ryhmään?
4. Mitä ajattelet ryhmän kokoontumisten sisällöstä?
5. Onko sinulla jotain toiveita ryhmältä?
6. Onko toiveita ryhmän kokoontumispäivien tai kellon aikojen suhteen?

Liite 3

ISÄ-LAPSIRYHMÄN PALAUTELOMAKE

ISÄT:

Vastasiko isä-lapsiryhmä odotuksiasi?

Kuinka koit isien väliset keskustelu kolmella ensimmäisellä kerralla?

Miten retki mielestäsi onnistui?

Mitä kehittämissideoita antaisit isä-lapsiryhmälle?

Muuta palautetta?

LAPSET:

Mikä oli isä-lapsi ryhmässä parasta? Mikä huonointa?

Opitko jotakin uutta?

Saitko viettää tarpeeksi aikaa isän kanssa?

Mitä muuta olisi ollut vielä kiva tehdä?

